

NÅR FÆNGSLING RAMMER BØRNENE

**12 anbefalinger til rettigheder
for børn af indsatte**

Når fængsling rammer børnene - 12 anbefalinger til rettigheder for børn af indsatte

Udgivet af SAVN – Børn og pårørende til indsatte

Udarbejdet af Cecilia Decara, Børn & Samfund, på opdrag fra SAVN – Børn og pårørende til indsatte.

September 2026

Tak til de børn af indsatte og deres mødre, som har bidraget til rapporten. Jeres stemmer er afgørende for at forstå de systemiske barrierer, som kan stå i vejen for, at børns rettigheder respekteres og fremmes i forbindelse med, at staten adskiller barnet fra den ene eller begge forældre ved anholdelser, varetægtsfængsling og afsoning af straf.

SAVN - Børn og pårørende til indsatte
Bygmestervej 10, 1. tv.
2400 København NV
www.savn.dk

INDHOLDSFORTEGNELSE

FORORD.....	4
EXECUTIVESUMMARY.....	5
1. INDLEDNING.....	7
1.1. Formål.....	8
1.2. Børn af indsatte er en særligt udsat målgruppe.....	8
1.3. Sådan har vi gjort.....	9
1.3.1. Afgrænsning af målgruppen.....	10
2. KONKLUSION OG ANBEFALINGER.....	11
2.1. Rettigheder ved anholdelse af forælder og søskende.....	14
2.1.1. Oplevede udfordringer i Danmark.....	14
2.1.2. Eksisterende regulering.....	16
2.1.3. Erfaringer fra Norge vedrørende anholdelser med børn til stede.....	17
2.2. Ret til information.....	21
2.2.1. Oplevede udfordringer i Danmark.....	21
2.2.2. Eksisterende regulering: Fodlænkeafsoning uden børneperspektiv.....	24
2.2.3. Erfaringer fra Sverige og Norge vedr. information til børn af indsatte.....	25
2.3. Rettigheder i forbindelse med besøg.....	25
2.3.1. Oplevede udfordringer i Danmark.....	26
2.3.2. Eksisterende regulering.....	29
2.3.3. Praksis fra Holland, Norge og Sverige vedr. besøg.....	31
2.4. Ret til telefon- og videoopkald.....	33
2.4.1. Børn og mødres oplevelser af muligheden for anden kontakt end besøg....	34
2.4.2. Eksisterende regulering.....	34
2.4.3. Praksis fra Irland vedr. telefon- og videoopkald.....	36
2.5. Ret til undtagelse fra brev- og besøgs kontrol.....	36
2.5.1. Oplevede udfordringer i Danmark.....	37
2.5.2. Eksisterende regulering.....	37
2.6. Ligebehandling af biologiske børn og stedbørn.....	39
2.6.1. Oplevede udfordringer i Danmark.....	40
2.6.2. Eksisterende regulering.....	40
2.7. Ret til ledsagelse til besøg, hvis barnet er under 15 år.....	42
2.7.1. Oplevede udfordringer i Danmark.....	42
2.7.2. Eksisterende regulering.....	44
3. NÆSTE SKRIDT.....	46
Litteratur.....	48
Bilag 1.....	50

FORORD

I denne rapport er forældre til børn af indsatte blevet spurgt, hvor de oplever, at der er barrierer og udfordringer i relation til at være barn af en indsat. På baggrund af deres svar, SAVNs mange rådgivninger og en gennemgang af relevant lovgivning og praksis på området kommer vi i denne rapport med 12 anbefalinger til rettigheder. Rettigheder, som børnene har brug for, hvis de skal påvirkes mindst muligt af deres mors eller fars fængsling. Børn af indsatte er en børnegruppe, som i forvejen ofte er udfordrede på mange parametre. Den kriminalitet, som er begået, bør ikke ramme dem unødigt hårdt.

De 12 anbefalinger viser, at løsningerne er inden for rækkevidde. Mange af dem kræver ikke ny lovgivning, men ændret praksis hos forskellige myndigheder og en klar anerkendelse af, at børn af indsatte er en udsat gruppe, mens andre anbefalinger kræver politisk prioritering og ny lovgivning.

Børn af indsatte udgør 6,9% af en børneårgang og hvert år oplever omkring 4.500 børn, at deres mor eller far varetægtsfængsles eller afsoner en dom. Så der er tale om en relativt stor gruppe børn – og alligevel er det en stort set usynlig børnegruppe, som der ikke tages hensyn til, når der vedtages lovgivning, som også påvirker deres liv. 15,7% af børnene anbringes en eller flere gange i løbet af deres barndom, hvilket i sig selv er et alarmerende højt tal. Mange vokser op i fattigdom, med forældre der er tilknyttet psykiatrien og i familier uden stærke netværk, ligesom en stor del har det svært i skolen, mistrives og lider under den stigmatisering, som mange af dem udsættes for. Så det er en børnegruppe, der har brug for hjælp, støtte – og rettigheder.

Det er tid til at gøre op med den blinde vinkel i dansk lovgivning. Børn af indsatte skal ikke længere være de glemte børn i retssystemet. De skal beskyttes, høres og anerkendes.

A handwritten signature in blue ink, reading 'D. Lysgaard'. The signature is fluid and cursive, with a large loop at the end.

Dorthe Lysgaard, bestyrelsesformand i SAVN

EXECUTIVE SUMMARY

This report examines the rights and lived experiences of children with an incarcerated parent in Denmark - a group whose needs remain largely invisible in current legislation, policy, and practice. Despite Denmark's long-standing commitment to children's rights through the UN Convention on the Rights of the Child and, more recently, Barnets Lov, children of incarcerated parents still lack explicit legal protections when the state deprives a parent of liberty. As a result, children routinely experience avoidable harm at the point of arrest, during pre-trial detention and imprisonment, and throughout their efforts to maintain family contact.

6,9% of all Danish children experience parental incarceration at some point before their 18th birthday. The qualitative data gathered through focus groups with children and caregivers, as well as quantitative data extracted from 1762 counselling cases from SAVN, reveals systematic gaps. Children who witness the arrest of a parent often experience fear, confusion, and trauma, with no guaranteed follow-up or psychological support. Children and the co-caregivers frequently remain uninformed for days and weeks about the co-parent's whereabouts, leaving children in uncertainty. Access to prison visits is inconsistent, often delayed by long waiting times, procedural barriers, limited visiting slots, and facilities that are neither child-friendly nor conducive to maintaining family bonds. For many families visits depend not on the children's needs but on administrative capacity or chance.

Looking at other European countries the lack of legal rights for children of incarcerated parents is a general problem. There are positive examples to find though within the European countries, where particularly Norway has made some interesting measures. Here child-centred legal principles, including the explicit requirement to consider "the best interests of the child" in policing and correctional practices, are embedded in law and operational guidelines. Danish regulation, by contrast, is built primarily around crime prevention and security considerations, not children's rights.

Based on the study's findings, the report presents 12 recommendations across seven key areas: children's rights during parental arrest; the right to timely, age-appropriate information; visiting rights; rights to alternative forms of contact; exemption from mail and visit monitoring; equal treatment of non-biological children; and specific protections for children whose parents are involved in high-conflict divorces. Collectively, these recommendations aim to ensure that children of incarcerated parents are no longer treated, in terms of access to rights, as extensions of the adult who is detained, but as individuals with their own rights to safety, privacy, information, protection and family life.

The report calls on the Danish government, the Ministry of Justice, and the Danish Prison and Probation Service to embed children's rights structurally into arrest procedures, detention practices, and visitation policies. Doing so will align Danish practice with international human rights standards and ensure that the latest criminal reform meaningfully strengthens - not merely acknowledges - the rights of the child, as children of incarcerated parents are in some of the most vulnerable positions in Danish society today.

1. INDLEDNING

Når myndighederne griber ind i børns liv ved at fængsle en forælder, er børn i Danmark i retslig forstand et appendiks til deres mor eller far, og hensynet til barnets tarv tilsidesættes alt for ofte, når en forælder anholdes, varetægtsfængsles eller afsoner en straf. Det gælder ved børn af indsatte møde med Danmarks Fængsler, i politiets ageren ved anholdelser og i forbindelse med varetægtsfængslinger og ved dommeres vurdering af en strafforanstaltning for en anklaget forælder.

Med Danmarks ratificering af FN's Børnekonvention i 1991 er langt de fleste børnegrupper i Danmark blevet tildelt egne juridiske rettigheder, men det gælder ikke for børn af indsatte, selvom der de senere år er kommet et øget fokus på denne børnegruppe. Som eksempel herpå udgav Direktoratet for Kriminalforsorgen – nu Styrelsen for Danmarks Fængsler – i august 2024 rapporten "Anbefalinger fra arbejdsgruppen om advokaters og pårørendes besøg i kriminalforsorgens institutioner". Rapporten var et resultat af drøftelser i arbejdsgruppen, som bestod af repræsentanter fra Danmarks Fængsler, Landsforeningen af forsvarsadvokater, Advokatsamfundet, Danske Advokater og SAVN – Børn og pårørende til indsatte, og indeholdt 41 anbefalinger til, hvordan besøg for forsvarsadvokater og pårørende kunne forbedres. Anbefalingerne var et skridt i den rigtige retning, men indtænkte ikke, i tilstrækkelig grad, barnets perspektiv eller mulighed for selvstændige rettigheder og har heller ikke affødt konkrete rettigheder.

I juni 2025 fremlagde Regeringen *Aftale om strafreform og kriminalforsorgens økonomi 2026-2030*. I denne lægges der op til, at det skal undersøges, om der skal indføres en rettighed for børn, til at besøge indsatte forældre og om rammerne for besøg i arrester og fængsler kan gøres mere trygge¹.

Varetagelsen af vilkår og rettigheder for børn af indsatte er indtil nu faldet mellem to stole, to resortområder. Under Justitsministerens resortområde tages der højde for den anholdtes rettigheder under Retsplejeloven. Frihedsberøvelse, herunder den indsatte ret til familieliv, reguleres gennem Straffeloven, Varetægtsbekendtgørelsen samt Straffuldbyrdsloven, men her er spørgsmålet om hensynet til barnets tarv, som det fremgår af FN's Børnekonventions artikel 3², ikke en faktor.

Hensynet til barnets tarv, som det fremgår af Barnets Lov og af Børnekonventionens artikel 3, er retningsgivende for Socialministeriets resortområde, men uden direkte forpligtelser pålagt myndighederne i forbindelse med indgriben i et barns liv i forlængelse af en anholdelse eller varetægtsfængsling af en eller begge forældre. Det er således en forpligtelse i blandt andet Barnets Lov under Socialministeriet, at ansvarlige voksne på det sociale børneområde (og indenfor uddannelsesområdet) underretter myndigheder vedrørende bekymringer om konkrete børn, mens det ikke er en forpligtelse for f.eks. politiet at underrette et barns hjemkommune i forbindelse med en fars eller mors anholdelse.

1 Justitsministeriet, 2025, *Aftale om strafreform og kriminalforsorgens økonomi 2026-2030*, s. 6

2 Bekendtgørelse af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder. Findes på: www.retsinformation.dk/eli/ltr/1992/6

Det efterlader børn i et limbo mellem ressortområder, hvor indsatte forældre er tildelt konkrete rettigheder under Justitsministeriets ressortområde, mens børnene ikke kan gøre krav på egentlige rettigheder, når deres mor eller far anholdes eller indsættes. Derimod tildeler det sociale børneområde under Socialministeriets ressortområde konkrete rettigheder til børn, der vokser op i svære livsvilkår. Dette omfatter dog ikke nødvendigvis særlig beskyttelse og rettigheder for børn af anholdte eller indsatte.

Forskning fra VIVE fra 2016 viser, at forældres straf rammer børn hårdt og at der er alvorlige udfordringer for børn i deres møde med politi, anklagemyndighed og Danmarks Fængsler samt manglende kommunal støtte til at opretholde kontakt med en fængslet forælder³. Denne forskning har endnu ikke affødt nogle rettigheder til børn af indsatte.

VIVEs forskning på feltet, og i særdeleshed rapporten *Indsat far – udsat barn?*, er 10 år gammel, men fra SAVNs arbejde og store berøringsflade med pårørende til indsatte ved vi, at de samme problemstillinger er gældende i dag, og på nogen områder tilmed er vokset, samtidig med at den berørte pårørende gruppe er vokset.

1.1. Formål

Formålet med denne rapport er at kortlægge en række centrale udfordringer, som børn af indsatte møder i forbindelse med deres fars eller mors anholdelse og afsoning af straf, og i forlængelse heraf at pege på konkrete anbefalinger til rettigheder for børn af indsatte.

Som en del af dette arbejde har vi indsamlet inspiration og eksempler på god praksis for rettigheder for børn af indsatte i andre europæiske lande. Her bør det dog understreges, at der alene er tale om punktnedslag, da det viste sig betydeligt mere tidskrævende og vanskeligt end forventet at indhente disse oplysninger.

1.2. Børn af indsatte er en særligt udsat gruppe

Omkring 4.500 børn oplever hvert år, at deres mor eller far varetægtsfængsles eller afsoner en dom, og 6,9 % af en børneårgang oplever på et eller andet tidspunkt, inden de bliver 18 år, at minimum en af deres forældre varetægtsfængsles eller afsoner en dom⁴.

Børn af indsatte er belastede på mange parametre og har, sammenlignet med børn generelt, i højere grad forældre med en ustabil tilknytning til arbejdsmarkedet og et lavere uddannelsesniveau. Deres forældre er oftere ramt af psykisk sygdom (29% af fædre og 24% af mødre er registreret i psykiatrien), de lever i højere grad i relativ fattigdom og familierne har oftere et svagt socialt netværk⁵. 32% af de indsatte fædre og 22% af de

3 VIVE, 2016, *Indsat far, udsat barn?*

4 Analyse & Tal, 2026, *Børn med fængslet familie*

5 VIVE, 2016, *Indsat far, udsat barn?*

indsatte mødre har været anbragt⁶, mens 15,7% af alle børn af indsatte oplever at blive anbragt én eller flere gange i løbet af deres barndom⁷.

Godt halvdelen af indsatte i danske fængsler har opmærksomhedsforstyrrelsen ADHD⁸ og undersøgelser viser, at ADHD går i arv⁹, og på den baggrund forventes en ikke uvæsentlig andel af børn af indsatte også at have opmærksomhedsforstyrrelsen ADHD. Børn af indsatte er da også oftere registreret i psykiatrien end børn generelt. De oplever desuden flere skoleskift¹⁰, en højere grad af mobning¹¹ og generelt en lavere trivsel¹².

Mange børn af indsatte har en barndom med mange udfordringer, med forældre, der er belastede af psykisk sygdom, vold i nære relationer, fysisk sygdom, misbrug og kriminalitet, og det har alt sammen stor betydning for børnenes trivsel og udvikling¹³. Når denne udsathed kombineres med, at en del af børnene tidligt i livet kommer i kontakt med kriminalitet – enten som ofre for kriminelle handlinger eller som vidner til dem – kan det øge deres risiko for senere selv at begå kriminalitet.

1.3. Sådan har vi gjort

Undersøgelsen bygger på en kombination af kvalitative og kvantitative datakilder samt en inddragelse af international god praksis. Formålet har været at skabe et nuanceret billede af børn af indsatte manglende rettigheder og hverdagsvilkår set gennem både børnenes, mødrenes og andre relevante aktørers perspektiver.

De kvalitative data er indsamlet for at få indsigt i erfaringer, oplevelser og behov hos børn af indsatte og deres familier. Datagrundlaget består af:

- To fokusgruppeinterviews med i alt ni mødre til børn af indsatte. Disse interviews belyser fælles tematikker og variationer i mødres oplevelser på tværs af familier. I et af disse interviews deltog også en datter på 19 år til en indsat mor, som sammen med andre familiemedlemmer bistår sine 4 yngre søskende i at besøge deres mor i fængslet.
- Ét fokusgruppeinterview med to børn på hhv. 13 og 14 år, der giver indblik i de unges egne erfaringer og refleksioner.
- Ét individuelt interview med et yngre barn på 6 år.
- To dybdegående interviews med en mor, hvis eksmand og far til hendes børn er indsat og står til en lang straf. Disse interviews har givet mulighed for at udforske

6 VIVE, 2016, *Indsat far, udsat barn?*, s. 46-47

7 Analyse & Tal, 2026, *Børn med fængslet familie*

8 Vive, 2017, *Resocialisering af indsatte og tilsynsklienter med opmærksomhedsforstyrrelse – Viden og anbefalinger*

9 Statens Serum Institut, ADHD ligger i vores gener, 2018, tilgængelig her: www.ssi.dk/aktuelt/nyheder/2018/adhd-ligger-i-vores-gener

10 VIVE, 2016, *Indsat far, udsat barn?*, s. 106

11 Ibid. s. 110

12 Ibid. s. 120

13 VIVE, 2023, *Børn af forældre med udfordringer*

rettighedsrelaterede problemstillinger og håndteringsstrategier mere i dybden.

Interviewene er gennemført som semistrukturerede samtaler med udgangspunkt i en interviewguide, men med god plads til deltagernes egne fortællinger og perspektiver. Alt interviewmateriale er analyseret tematisk. Alle navne og øvrige identificerbare oplysninger er anonymiseret.

Som supplement til de kvalitative data indgår en kvantitativ opgørelse af 1762 rådgivninger gennemført af SAVN i perioden 2022-2024 via telefon, mail og Messenger¹⁴. Disse data giver et bredere overblik over henvendelsesmønstre og problemtyper blandt pårørende til indsatte. Opgørelsen anvendes primært til at identificere tendenser og til at understøtte de kvalitative temaer.

Rapporten gengiver dansk regulering på området¹⁵ og eksempler og erfaringer fra andre europæiske landes reguleringer. I forhold til sidstnævnte er der indhentet viden fra:

- Norge og Sverige, der er undersøgt mere indgående.
- I et vist omfang resten af Europa. Kun god praksis fra Irland og Holland indgår i den endelige rapport.

Informationerne stammer fra åbne, offentligt tilgængelige kilder, herunder rapporter, lovgivningsdatabaser og nationale og internationale organisationers hjemmesider. Formålet er at identificere relevante eksempler på god praksis og inspirerende tilgange til børns rettigheder i relation til politimyndighed og fængselsvæsen.

1.3.1. Afgrænsning af målgruppen

Denne rapport fokuserer på børn med en mor eller far i fængsel, som bor hos den ikke-fængslede forælder (typisk moren), men hvis liv er påvirket af at skulle undvære den indsatte mor eller far i hverdagen – og i nogle tilfælde – af oplevelser i forbindelse med en eller flere anholdelser.

Rettigheder for børn og unge, der er anbragt på børne- og ungehjem eller i plejefamilier, er relevante for en selvstændig undersøgelse, men disse børn er ikke blevet interviewet til denne rapport og indgår derfor ikke. De er dog nævnt i forhold til den sidste af anbefalingerne, da vi ved, at en del af disse børn bliver ramt af de samme udfordringer som de børn der fortsat bor hjemme, men herudover også har svært ved at få nogen til at følge sig til besøg og derfor har endnu vanskeligere ved at holde kontakten til deres fængslede far eller mor.

14 Se bilag 1

15 Se litteraturlisten bagerst i denne rapport

2. KONKLUSION OG ANBEFALINGER

Den danske stat er gennem internationale og europæiske menneskerettighedskonventioner, herunder FN's Børnekonvention og EU's Charter om Grundlæggende Rettigheder, forpligtet til at beskytte børns rettigheder og sikre, at børn ikke påføres unødigt overlast som følge af, at en forælder arresteres eller afsoner en fængselsstraf¹⁶. Indsættelse af en forælder udgør et voldsomt indgreb i barnets ret til familieliv og udløser en forpligtelse for staten til at tage konkrete hensyn til barnets tarv, herunder barnets behov for beskyttelse, støtte og kontakt med den indsatte forælder.

I de senere år har flere internationale menneskerettighedsorganer peget på, at stater i højere grad bør anerkende børn af indsatte som selvstændige rettighedshavere og styrke deres vilkår i forbindelse med arrestation, varetægtsfængsling og afsoning. Særligt har Europarådets Ministerkomité i 2018 vedtaget en række detaljerede anbefalinger om beskyttelse af børn af indsatte, som understreger statens ansvar for at forebygge skadevirkninger på børn og sikre, at barnets tarv tillægges afgørende betydning i alle relevante beslutninger¹⁷.

Den danske regulering af kontakten mellem indsatte og deres børn tager i udgangspunktet afsæt i kriminalitetsbekæmpelse, kriminalitetsforebyggelse, retsfølelse og strafudmåling – ikke i børns behov for kærlighed, tryghed, forudsigelighed, indflydelse på eget liv eller lignende forhold, som er afgørende for børns trivsel. Relationen mellem barnet og den fængslede forælder reguleres alene med afsæt i den indsatte ret til familieliv gennem Varetægtsbekendtgørelsen, Straffuldbyrddelsesloven og Straffeloven samt en række relaterede reguleringer.

Et utilstrækkeligt samarbejde mellem på den ene side kommunale indsatser, der skal implementere Barnets Lov, og på den anden side politiet og Danmarks Fængsler betyder, at der er langt fra FN's Børnekonvention til den virkelighed, som børn af indsatte møder i praksis. Barnets Lov har fokus på at styrke børns rettigheder generelt, men forholder sig i praksis ikke i tilstrækkelig grad i hverken regulering eller praksis til den del af socialområdet, der omhandler børn som pårørende til indsatte. Denne mangel på samarbejde mellem de forskellige instanser betyder, at børn af indsatte meget ofte kommer i klemme og overlades til sig selv, når en forælder anholdes, varetægtsfængsles eller afsoner en straf – og ofte med forældre og andre voksne omkring sig, som er usikre på, hvordan de bedst kan hjælpe det enkelte barn, og som står uden rettigheder målrettet børnene, de kan tage afsæt i.

Denne usikkerhed afspejler sig også i SAVNs rådgivning, hvor der i 628 af de i alt 739 rådgivninger, som organisationen gennemførte i 2024, blev ydet børnefaglig rådgivning. Her efterspurgt fagpersoner og familiemedlemmer til børn af indsatte (ofte den ikke-fængslede forælder) typisk rådgivning eller sparring om den følelsesmæssigt svære

16 EU's Charter om Grundlæggende Rettigheder, artikel 24, stk. 3 samt FN's Børnekonvention

17 Recommendation CM/Rec (2018) 5 of the Committee of Ministers to member States concerning children with imprisoned parents; tilgængelig her: www.edoc.coe.int/en/children-s-rights/7802-recommendation-cmrec20185-of-the-committee-of-ministers-to-member-states-concerning-children-with-imprisoned-parents.html

situation, som mange af børnene står i, og de vanskelige vilkår, som de skal tilpasse sig for at kunne fastholde kontakten til den indsatte far eller mor¹⁸.

Med udgangspunkt i denne rapportes resultater præsenteres 12 anbefalinger til etablering af rettigheder for børn af indsatte. Anbefalingerne berører 7 områder: 1) rettigheder ved anholdelse af forælder og søskende, 2) ret til information, 3) rettigheder i forbindelse med besøg, 4) ret til telefon- og/eller videokontakt, 5) ret til undtagelse fra brev- og besøgs kontrol, 6) ligebehandling af biologiske børn og stedbørn¹⁹ og 7) ret til at blive ledsaget til besøg, hvis der ikke er voksne i nærmeste omgangskreds, som kan varetage opgaven.

12 ANBEFALINGER

Rettigheder ved anholdelse af forælder og søskende

Anbefaling 1: Børn skal have ret til at blive skånet for at være til stede under anholdelse af barnets forældre eller søskende. Hvis det, af uopsættelige grunde, ikke er muligt at give barnet denne beskyttelse, skal barnet sikres, at der er børnefagligt personale til stede under anholdelsen. Børnefagligt personale, der kan varetage barnets tarv i situationen, og som barnet efterfølgende kan tale med. Ligesom barnet, hvis det overværer en anholdelse af dets forældre eller søskende, skal have ret til minimum én opfølgende og traumeforebyggende samtale efter maksimalt 1 uge.

Ret til information

Anbefaling 2: Børn skal have ret til alderssvarende information om summen af de rettigheder, de har som barn af en indsat.

Anbefaling 3: Børn skal have ret til at få oplyst, hvis en forælder, som barnet har kontakt til, er frihedsberøvet og hvor pågældende er indsat, medmindre helt særlige forhold taler imod. Ligesom børnene har brug for viden om hvordan der ser ud hvor den frihedsberøvede opholder sig, hvilket derfor også bør være en rettighed.

Anbefaling 4: Børn, som deler bopæl med en person, som afsoner med fodlænke, skal have ret til tilstrækkelig og aldersvarende information om fodlænkens konsekvenser for familien og i særdeleshed for barnet selv samt have mulighed for at stille og få besvaret spørgsmål tilpasset deres alder og modenhed.

18 Bilag 1

19 Denne terminologi anvendes for at matche den terminologi, der anvendes af Danmarks Fængsler

Rettigheder i forbindelse med besøg

Anbefaling 5: Børn skal have ret til kontinuerlig kontakt til deres indsatte forælder gennem et ugentligt besøg af min. en times varighed og min. to timers varighed, hvis barnet bor mere end 100 km. fra afsoningsstedet.

Anbefaling 6: Børn skal have ret til, sammen med deres søskende og stedsøskende, at besøge deres far, mor eller søskende samtidig, uanset antal.

Anbefaling 7: Børn skal have ret til børnevenlige besøgsfaciliteter og særligt indrettede familierum i alle lukkede og åbne fængsler og arrester.

Anbefaling 8: Politiet skal sikre, at de betjente, der overvåger besøg ifm. brev- og besøgskontrol, har viden om børns behov i sådanne situationer, og kompetencer til i videst muligt omfang at kunne imødekomme disse behov, med afsæt i det enkelte barn situation.

Ret til telefon- eller videoopkald

Anbefaling 9: Børn af indsatte skal have ret til min. 20 minutters telefon- eller videoopkald om ugen med en indsat forælder, med mindre helt afgørende hensyn taler imod. Opkaldene skal kunne foregå uden for almindelig skoletid og må ikke erstatte retten til fysiske besøg.

Ret til undtagelse for brev- og besøgskontrol

Anbefaling 10: Børn skal have ret til at blive undtaget, hvis deres far eller mor er underlagt brev- og besøgskontrol, med mindre helt særlige forhold taler imod.

Ligebehandling af biologiske børn og stedbørn

Anbefaling 11: Stedbørn, som er samboende med en anholdt eller indsat eller har været samboende med den anholdte eller indsatte og fortsat har en tæt kontakt, skal nyde samme rettigheder som biologiske børn af en indsat.

Ret til ledsagelse til besøg, hvis barnet er under 15 år

Anbefaling 12: Børn af indsatte skal have ret til få stillet en voksen ledsager til rådighed ved gennemførelse af besøg, hvis ikke der er voksne i barnets nærmeste omgangskreds, som kan varetage denne opgave.

Anbefalingerne er i første omgang målrettet Folketinget, Justitsministeriet, herunder Justitsministeriets Politikontor, Danmarks Domstole og Styrelsen for Danmarks Fængsler. Hvert afsnit er bygget op med en præsentation af anbefalinger og baggrund, som er delt op i empiriske fund, en kort redegørelse for hovedtrækkene i den nationale lovgivning, der regulerer området for den eller de pågældende anbefalinger, samt et komparativt perspektiv med præsentation af god praksis fra andre lande på området, hvor det er muligt.

2.1. Rettigheder ved anholdelse af forældre og søskende

Anbefaling 1: Børn skal have ret til at blive skånet for at være til stede under anholdelse af barnets forældre eller søskende. Hvis det, af uopsættelige grunde, ikke er muligt at give barnet denne beskyttelse, skal barnet sikres, at der er børnefagligt personale til stede under anholdelsen, som kan varetage barnets tarv i situationen og som barnet efterfølgende kan tale med. Ligesom barnet, hvis det overværer en anholdelse af dets forældre eller søskende, skal have ret til minimum én opfølgende og traumeforebyggende samtale efter maksimalt 1 uge.

2.1.1. Oplevede udfordringer i Danmark

“Politiet sparkede døren ind. De sagde til min søster på 13, at hun bare skulle tie stille og stille sig i hjørnet.” Marie, 19 år.

De fortællinger, som børn, unge og forældre har delt i denne undersøgelse, viser, at anholdelser i hjemmet ofte foregår, som om der slet ikke er børn til stede – selv når de konkret står midt i situationen. Marie beskriver, hvordan hun *”fik at vide, at hun skulle ringe til sin mormor,”* men at *”en anden betjent kom ind og skældte hende ud over, at hun tog sin mobiltelefon frem for at ringe til mormoren.”* Hun efterlyser, at *”børn mødes med respekt og information, der er relevant.”*

Fortællingen illustrerer, hvordan politiets fokus ensidigt er rettet mod den voksne, der anholdes, mens barnets position reduceres til at *”tie stille og stille sig i hjørnet”* – uden ret til at spørge, handle eller få hjælp.

Flere beretninger viser, at det særligt er de yngste børn, der bliver stående helt ubeskyttede i situationen. Minna fortæller om sin datter: *”Der kom tre-fire politibiler. Hun var syg den dag og de var meget uforstående overfor, at hun ikke bare kunne stille sig udenfor døren [...] Jeg kom hjem til tre børn, hvoraf den ene havde oplevet, at far blev taget væk og kørt væk i en politibil. En betjent ringede bare og sagde: ‘Martin kommer ikke hjem i dag’.”*

Her bliver et femårigt barn både vidne til en dramatisk anholdelse og efterladt uden forklaring eller støtte, mens den eneste information til familien er en kort telefonbesked.

Også lidt ældre børn beskriver, hvordan anholdelsen sætter sig som langvarig utryghed og mistillid til myndigheder. Camilla fortæller om sin lillesøster: *”Min lillesøster Elin [der er 6 år på interviewtidspunktet] bliver virkelig bange hver gang hun ser en politibil eller en politibetjent. Fordi det var så voldsomt, da vores far blev anholdt. Der stod politi ved alle vinduer og døre, som om han var farlig. Der var 8 politibiler op ad indkørslen, som hun skulle forbi, da hun skulle hentes. Så nu skal hun trøstes og beroliges, når vi ser politi på gaden. Hun kan heller ikke lide dem, der arbejder i fængslet. Det kan jeg godt forstå, for det var jo hende (lillesøsteren, red.), der var der, da han blev anholdt.”*

Beretningen viser, hvordan én voldsom hændelse kan forvandle politi og fængselspersonale til noget, der fremkalder vrede og angst, hver gang barnet møder dem efterfølgende. Mødrene beskriver samtidig, at de i praksis står alene med at håndtere

børnenes reaktioner. Flere efterspørger, at der sker en *"obligatorisk underretning, når et barn har overværet en anholdelse af en forælder."* Ida formulerer det således: *"Hvis kommunen automatisk fik besked om, at mit barn var til stede under anholdelse, ville jeg ikke stå alene bagefter."*

SAVN er i deres arbejde flere gange stødt på børn, der fortæller, at de ønsker sig et vagtværn eller lignende, som kunne beskytte familien mod politiet. I børnenes optik er det politiets tilstedeværelse i og omkring hjemmet, de frygter mest.

Der er bred enighed blandt mødrene om, at børnenes tilstedeværelse under en anholdelse af en forælder oftest vil kræve efterfølgende samtaler med en børnesagkyndig eller ligefrem traumebehandling, hvis barnet skal komme godt ud på den anden side, men at den hjælp desværre ikke kommer af sig selv. Celina sætter ord på, hvad en minimumsstandard kunne være, ved at sammenligne med tiltag i sundhedsvæsenet: *"Ligesom man får tilbudt en efterfødselssamtale efter 8 uger, burde børn få tilbud om krisehjælp efter overværelse af en anholdelse af en forælder."*

I dag skal hjælpen opsøges af familien selv - ofte midt i kaos - og den kan være svær at prioritere og finansiere for den tilbageblevne forælder. Samtidig trænger mange praktiske spørgsmål sig på, som også tager fokus fra børnene. På grund af følelser af skyld og skam beskriver flere mødre, at de selv har været tilbageholdende med at bede omgivelserne om hjælp, og at de først senere har tænkt på, at det kunne have været godt for deres børn at have modtaget forebyggende traumebehandling.

2.1.2. Eksisterende regulering

Anholdelser reguleres efter Retsplejelovens § 758, som foreskriver, at en anholdelse skal foretages så skånsomt, som omstændighederne tillader. Retsplejeloven indeholder dermed et princip, som skal hindre disproportional magtanvendelse og tilskadekomst under en anholdelse. Praksis viser imidlertid at fokus alene er på den anholdte og ikke på de pårørende, herunder børn. Bestemmelsen ses derfor i sin nuværende form ikke at tage et hensyn til børn af anholdte som en særligt udsat gruppe, der har ret til særlig beskyttelse.

Børn som pårørende til indsatte er ikke nævnt særskilt i Barnets Lov²⁰ eller de tilhørende vejledninger, men kan dog, som andre børn i særligt udsatte positioner, opnå støtte efter denne lov, hvis de mistrives. Uanset om støttebehovet har afsæt i sociale problemer hos barnet eller forældrene.

Efter Barnets lov § 32, stk. 1, nr. 8 skal en kommunalbestyrelse træffe afgørelse om hjælp, der har til formål at yde rådgivning, behandling eller praktisk og pædagogisk støtte, når det er af væsentlig betydning for et barns eller en ungs særlige behov. Det er dog ikke indtrykket fra SAVNs rådgivning, at det sker i nævneværdigt omfang.

Sammenfattende kan det konkluderes, at hensynet til børns oplevelser under en forælders

20 LBKG 2025-03-17 nr. 282 Barnets Lov

anholdelse hverken er nævnt eksplicit i Retsplejeloven eller i Barnets Lov eller – med afsæt i SAVNs erfaringer - giver anledning til, at kommunerne tilbyder familier med berørte børn hjælp og støtte, selvom en del børn bliver voldsomt belastet, mistrives og får mén efter at have været til stede under en anholdelse.

Samlet peger empirien på tre grundlæggende udfordringer for børn af indsattes rettigheder ifm. anholdelser:

- For det første mangler der en klar ret til, at børn i videst muligt omfang skånes for at overvære, når forældre eller søskende anholdes
- For det andet mangler der en ret til, at en børne- og ungerådgiver er til stede og varetager barnets tarv, når et barn, af uopsættelige grunde, ikke kan skærmes fra at opleve en anholdelse af et nært familiemedlem.
- For det tredje mangler der en garanti for, at et barn ikke efterlades alene med eftervirkningerne efter en sådan oplevelse, men har ret til mindst én opfølgende, traumeforebyggende samtale med en børnesagkyndig, kort tid efter hændelsen.

2.1.3. Erfaringer fra Norge vedrørende anholdelser med børn til stede

I forhold til at give børn rettigheder i forbindelse med overværelse af en pårørendes anholdelse er der inspiration at hente fra Norge. Nedenfor gennemgås først bestemmelser fra den norske politilov og herefter de norske retningslinjer, som politiet skal følge, når de møder børn i forbindelse med tjenesten. I den norske politilov § 6 anføres:

”Når tjenestehandlingen berører eller skjer overfor eller i nærvær av barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn”

Norsk politi er altså forpligtet til at efterleve et grundlæggende princip i norsk lovgivning, der betyder, at politiet ved myndighedsudøvelse i enhver situation skal vurdere, hvad der er i overensstemmelse med barnets bedste og handle i forlængelse heraf. Begrundelsen for loven var ifølge justits- og beredskabsminister, Emilie Enger Mehl:

”Som gruppe er barn sårbare i møtet med politiet. Selv om politiet tar særlige hensyn til barn i dag, så står det ikke eksplisitt i politiloven. Det vil regjeringen gjøre noe med, og legger i dag frem forslag til lovendringer for Stortinget²¹”

21 www.regjeringen.no/no/aktuelt/hensynet-til-barnets-beste-i-politiloven/id3023053/

I lovbemærkningerne til forslaget kan man læse, at de fleste høringspartnere var enige med rapporten og anbefalingerne fra Maktmiddelutvalget:

”(...) at prinsippet om barnets beste er så sentralt for politiets oppgaveløsning at det bør inntas i politiloven. Det legges til grunn at en uttrykkelig bestemmelse i politiloven om at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved utførelsen av polititjenesten, vil bidra til å gjøre politiet mer bevisst på behovet for å hensynta barna i ulike situasjoner. Dette vil igjen bidra til å bedre og sikre ivaretagelsen av barns rettigheter i møte med politiet²²”

Det fremhæves desuden, at princippet om barnets bedste skal anvendes i **alle** handlinger og afgørelser, der vedrører et barn. Dette indebærer, at princippet også finder anvendelse i situationer, hvor handlingen eller afgørelsen ikke direkte retter sig mod barnet. Der er således tale om en generel og bredt favnende henvisning²³. I forhold til ransagning og arrestation fremgår det klart af lovbemærkningerne, at politiets tilrettelæggelse af tjenestehandlingerne skal iagttage princippet om barnets bedste:

«Prinsippet om barnets beste har som nevnt tre sider: det er en rettighet, et generelt prinsipp og en saksbehandlingsregel. Barnets beste gjelder ved alle politiets handlinger og avgjørelser som berører barn, også der politiet ikke opptre fysisk overfor barn eller under deres tilstedeværelse. En plikt til å ivareta barnets beste etter politiloven § 6 kan, [...], tilsi at en ransaking eller pågripelse utsettes til etter at barna har gått på skolen²⁴»

I 2022 blev de norske nationale retningslinjer for behandling af børn offentliggjort i Politiets møter med barn. Retningslinjerne, der altså er ældre end ændringen i politilovens § 6 (fra 2024), er væsentlige for en konkret implementering og udfoldelse af begrebet ”barnets bedste” og for en mere børnevenlig tilgang til børn, når en pårørende anholdes. Retningslinjerne har til formål at sikre, at der tages hensyn til børns særlige sårbarhed i politiets møde med et barn, herunder i forhold til at tydeliggøre de menneskeretlige hensyn og forpligtelser²⁵.

Retningslinjerne opregner de relevante artikler i FN’s Børnekonvention, herunder artikel 3 (barnets bedste), artikel 12 (inddragelse), artikel 19 (forebyggelse af misbrug og vold) samt

22 Prop. 45 L (2023 – 2024) Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak) Endringer i politiloven og vaktvirksomhetsloven (virkeområde mv.), s. 16. Tilgjengelig her: www.regjeringen.no/contentassets/bb17822f86ba4a1c8d873b81f09ebe6f/no/pdfs/prp202320240045000dddpdfs.pdf

23 Ibid.

24 Ibid.

25 Se Nasjonal retningslinje: *Politiets møter med barn* www.politiet.no/globalassets/dokumenter-strategier-og-horinger/nasjonal-retningslinje-for-politiets-moter-med-barn.pdf 29 november 2022 (ikrafttrædelse 01.01.2023).

artikel 37 (om umenneskelig og nedværdigende behandling mv.). Af særlig relevans for den faktiske inddragelse og mulighed for meningstilkendegivelse fremhæves brugen af en tillidsperson og muligheden for tolk. I retningslinjerne introduceres også fire børnefaglige principper, som skal anvendes fleksibelt og tilpasses og vægtes afhængigt af den konkrete situation:

- Tryghed: Politiet lægger op til tryghed i situationen og opfører sig roligt og venligt over for barnet.
- Forståelse: Politiet skaber forståelse ved at forklare situationen og hvorfor det sker ved at give tilpasset information.
- Forudsigelighed: Politiet forklarer, hvad der vil ske og hvordan det vil ske.
- Inddragelse: Politiet involverer barnet og forældre ved at være i direkte dialog, så de i størst mulig grad kan være med til at påvirke egen situation.

I møter med barn skal forholdsmessighetsvurderingen alltid inkludere en barnets beste-vurdering, herunder hvorvidt handlingen medfører fare for skadevirkninger hos barnet. Vurderingen må knyttes til det konkrete barnets sårbarhet, og skal hensyntas så langt det praktisk er mulig. Det betyr at politiet kan bli nødt til å benytte andre innfallsvinkler enn opprinnelig planlagt. I tilfeller der det oppstår motstrid mellom Barnekonvensjonens bestemmelser og politiets handlingsalternativer skal politijurist konfereres²⁶

I 2022 blev der gennemført en undersøgelse af pårørendes oplevelser ved anholdelser på opdrag fra organisationen For Fangers Pårørende (herefter kaldet FFP)²⁷. Denne viste, at mange pårørende opfattede anholdelser som unødigt brutale, og at der efter de pårørendes opfattelse manglede proportionalitet i magtanvendelsen fra politiets side. Desuden savnede mange pårørende også mere information fra politiets side efter en anholdelse. På denne baggrund kom FFP med følgende anbefalinger:

- At hensynsfuld behandling af pårørende skal indgå som et element i politiuddannelsen
- At de nationale retningslinjer *Politiets møter med barn* og princippet om, at barnets bedste skal være et grundliggende hensyn, når politiet anvender magt over for forældre eller andre nærtstående under et barns påsyn, bør implementeres i konkrete instrukser og procedurer, så hensynet til barnet i højere grad kan sikres, end det i dag er tilfældet
- er bør etableres en ordning med barneansvarlige i politiet, ligesom det er gjort i Kriminalomsorgen

26 *Nasjonal retningslinje: Politiets møter med barn*, s. 12, Norge

27 Sosiologisk Poliklinikk, På opdrag fra For Fangers Pårørende (FFP), *Pårørendes oplevelser av pågripelse og varetekt*. 2022, Norge

2.2. Ret til information

Anbefaling 2: Børn skal have ret til alderssvarende information om summen af de rettigheder, de har som barn af en indsat, i takt med at rettighederne gives.

Anbefaling 3: Børn skal have ret til at få oplyst, hvis en forælder, som barnet har kontakt til, er frihedsberøvet og hvor pågældende er indsat, medmindre helt særlige forhold taler imod.

Anbefaling 4: Børn, som deler bopæl med en person, som afsoner med fodlænke, skal have ret til tilstrækkelig og aldersvarende information om fodlænkens konsekvenser for familien og i særdeleshed for barnet selv, samt have mulighed for at stille og få besvaret spørgsmål tilpasset deres alder og modenhed.

2.2.1. Oplevede udfordringer i Danmark

“Hvis hans kæreste ikke havde ringet, havde jeg (stadigvæk, red.) ikke vidst noget. Og han blev anholdt i januar (for 9 måneder siden, red.)” Sofie, mor til Janus på 12 år.

Interviews med børn og mødre viser, at det i høj grad er overladt til tilfældigheder, om et barn får information om en forælders anholdelse og varetægtsfængsling. Særligt når barnet ikke er samboende med den indsatte, kan der gå lang tid, før barnets mor eller far får besked om anholdelsen - og ofte sker det først, når moren eller faren selv begynder at undre sig over, hvor den anden forælder er, f.eks. i forbindelse med samværsaftaler.

Citatet fra Sofie illustrerer, at der hverken er en automatisk, rettidig eller direkte information til barnet og den tilbageværende forælder, selv når der er fælles forældremyndighed. Sofie tilføjer efterfølgende: *“Det er kun fordi hans andet barns mor ringede til mig for at fortælle, at Janus’ far var varetægtsfængslet, at jeg fik det at vide. Og i mere end en måned vidste vi bare ikke, hvor han var.”*

Sofies søn, Janus, plejede at have samvær med sin far hver anden weekend, men alligevel fik de ingen besked om, hvor faren var, da han ikke dukkede op som aftalt. I over en måned gik de med uvisheden om, hvad der var sket, om faren havde det godt og om han overhovedet var i live, hvilket naturligvis var meget belastende.

Celina, der er mor til Martin på 8 år, beskriver også, hvordan hun, ligeledes efter mere end en måned, gennem en privat relation får besked om, at hendes eksmand er blevet varetægtsfængslet. Hun siger: *“Det er urimeligt, at farmor får informationerne, men jeg – som har fælles forældremyndighed – ikke gør.”* Her er det tydeligt, hvordan information til børn af indsatte om en forælders anholdelse og information til den tilbageværende forælder er vilkårlig og afhængig af, om den indsatte, en anden pårørende eller andre i netværket vælger at ringe. Når barnet og den forælder, som skal hjælpe barnet med at forstå situationen, ikke får besked, bliver det svært både at skabe tryghed, svare på spørgsmål og korrigere misforståelser.

Denne manglende information, om en forældres anholdelse, går også igen som et fast tema i SAVNs telefonrådgivning og gengives ofte af børnene i forbindelse med SAVNs øvrige tilbud til børn og unge.

I forbindelse med interviewene med børnene formulerede de helt konkret, hvad de savner at blive informeret om. Elin på 6 år sagde således: *"Nogle gange vil jeg rigtig gerne vide, hvordan hans værelse ser ud. Jeg vil også gerne vide, hvordan telefonen ser ud. Hvad får han at spise?"* Hun efterlyser således helt basale billeder af sin fars hverdag: Værelset, telefonen, maden. Udsagnet viser, at manglende information ikke kun handler om, at barnet bliver oplyst om, at moren eller faren er frihedsberøvet, men også om, hvordan der ser ud, hvor de er – hvor moren eller faren opholder sig, hvordan hverdagen er og hvordan hun eller han har det? Uden denne viden bliver fængslet et tomt fantasirum, som barnet selv må udfylde med sin sparsomme viden fra f.eks. fiktionsverdenen og med sine bekymringer og frygt.

Disse eksempler på fortællinger peger samlet på, at retten til information for børn af frihedsberøvede i dag ikke gælder børn i Danmark. Ingen af de interviewede børn nævner, at de har fået information direkte fra en myndighedsperson i forbindelse med en mors eller fars fængsling. I stedet for står de med ubesvarede spørgsmål og forældre uden svar på helt grundlæggende forhold som, hvor den indsatte forælder befinder sig, hvordan der er og hvad der gælder af regler for kontakt og samvær.

De kvantitative data, som er indsamlet af SAVNs rådgivere, i forlængelse af primært telefonrådgivninger af pårørende og fagpersoner, er opdelt i 8 kategorier. Den næststørste kategori udgør 21% af henvendelserne (i 2024) og indbefatter rådgivning om *Hvordan børn af indsatte skal informeres om indsættelsen, hvordan informeres daginstitutionen m.fl.* Selvom kategorien rækker bredere end børns adgang til information, indikerer andelen stadig, at der blandt forældre og fagpersoner er betydelig usikkerhed om, hvordan børn skal informeres om, at deres forælder er varetægtsfængslet, og at de ikke har fået nogen eller tilstrækkelig hjælp fra f.eks. kommunen, politiet eller Danmarks Fængsler²⁸.

Manglen på klar og systematisk information er også tydelig i situationer, hvor en forælder afsoner med fodlænke. Her er det ikke kun den dømte, men hele husstanden, der lever med konkrete begrænsninger i hverdagen: Hvem der f.eks. må komme på besøg; hvornår den samlede familie må forlade hjemmet; Hvad der sker, hvis reglerne brydes. Og hertil kommer så de uanmeldte besøg fra Danmarks Fængsler, som alle i familien kan opleve. Uden tilstrækkelig og alderssvarende information om fodlænkens konsekvenser – og i særdeleshed om konsekvenserne for børnene selv – risikerer de at opleve fodlænken som en ugennemskuelig og usynlig straf, der også rammer dem personligt og som de indretter deres adfærd efter, f.eks. når de er på internettet eller bruger deres telefon. Fra SAVNs familieophold og rådgivning er det tydeligt, at en del børn gør sig disse bekymringer og agerer ud fra, at de også er omfattet af overvågningen.

Systematisk ret til information, givet af en børnefaglig person fra barnets hjemkommune eller af personale fra Danmarks Fængsler, som er klædt på til opgaven, vil kunne sikre, at barnet både får konkrete fakta og hjælp til at forstå situationen på en måde, der er tilpasset barnets alder og modenhed.

Come face-to-face with amazing dinosaurs and other sensational prehistoric creatures in this spectacular visual guide. Learn how big they were, where they lived, what they ate, how they defended themselves, and much more!

Packed with more than 1,000 incredible images and hundreds of fascinating facts, *The Dinosaur Book* explores an amazing array of prehistoric life forms.

Also in the DK series

2.2.2. Eksisterende regulering: Fodlænkeafsoning uden børneperspektiv

Der er ikke reguleringer eller vejledninger, der omhandler information til børn, der deler bopæl med en person, der skal afsone med fodlænke. Ifølge Straffuldbyrddelseslovens § 20, stk. 3 kan fængselsstraf, i særlige tilfælde, fuldbyrdes på den dømtes bopæl under intensiv overvågning og kontrol via en fodlænke. Tilladelse til fodlænkeafsoning er bl.a. betinget af, at personer, der har samme bopæl som den dømte, og som er over 18 år, meddeler samtykke til, at straffen kan fuldbyrdes på den fælles bopæl²⁹. Men der er ikke nogen regler om, at de børn, som bor på adressen, skal informeres, inddrages eller give samtykke til beslutningen – hvilket bør være tilfældet, da mange børn bekymrer sig, hvis de bor med en, der bærer fodlænke.

I forbindelse med Strafreformen fra 2025 blev der indgået aftale om at udvide muligheden for at afsone en fængselsstraf på op til 12 måneder (mod tidligere 6 måneder) og sidde varetægtsfængslet i eget hjem (hvad ikke tidligere har været en mulighed) med fodlænke³⁰. Det vil i mange tilfælde være godt for børnene, da det vil imødekomme manges behov for at bibeholde den afsonende eller varetægtsfængslede mor eller far i hverdagen, men der ses desværre ikke tiltag, som kan sikre børnene ret til information, f.eks. om, hvad deres pårørendes afsoning med fodlænke betyder for deres egne frihedsrettigheder, herunder ret til privatliv mv.

Der tegner sig mindst tre mangler i forhold til børns behov for information:

- **Helt grundlæggende mangler børnene at blive orienteret, hvis den ene af deres forældre bliver frihedsberøvet. Som situationen er i dag, kan de gå i uvidenhed, til de hører om fængslingen ved en tilfældighed eller ifm., at andre har fået denne viden og fortæller om det. Det er vigtigt, at børnene bliver orienteret, for at de ikke skal bekymre sig unødigt, hvis deres far eller mor ikke er til at komme i kontakt med.**
- **For det andet mangler de information om hverdagen i fængslet og om, hvordan der ser ud, hvor den frihedsberøvede opholder sig, da børnene ellers kan gøre sig mange dystre forestillinger og bekymre sig unødigt om deres far eller mor**
- **For det tredje mangler børn, der bor sammen med en person, der afsoner med fodlænke, retten til forståelig information om, hvad det betyder for familiens og i særdeleshed barnets egen hverdag og privatliv. Denne information bør gives af en børnefaglig person eller af en fra Danmarks Fængsler, der – sammen med forældrene – har ansvar for både at give informationen og stille sig til rådighed for eventuelle spørgsmål fra barnet.**

Det er af afgørende betydning for børnene, at konkrete myndigheder pålægges ansvaret for, at de bliver informeret om deres rettigheder i takt med, at de gives dem.

29 Jf. Straffuldbyrddelseslovens § 78 b, stk. 1, nr. 1-3

30 jf. lovbekendtgørelse nr. 1298 af 7. november 2025, som ændret ved lov nr. 263 af 11. februar 2026, § 765, stk. 8, i retsplejeloven

2.2.3. Erfaringer fra Sverige og Norge vedr. information til børn af indsatte

I forhold til børns ret til information i forbindelse med frihedsberøvelse af en forælder har svenske civilsamfundsorganisationer anbefalet, at eksisterende love og regulering i Sverige ændres, så det sikres, at børn af indsatte modtager tilstrækkelig information. Af den seneste eksamination af Sverige ved FN's Børnekomité anbefalede komitéen følgende:

"The Committee recommends that the State party strengthen the capacity of municipalities for providing information and assistance to children with incarcerated parents and support for maintaining regular personal contact with their parents"³¹

I Norge har alle børn over 7 år, der bor sammen med en, der har ansøgt om at afsone med elektronisk fodlænke, ret til at få information om, hvordan den virker og påvirker hverdagen. Derudover har barnet ret til at udtale sig om gennemførelsen af afsoning med fodlænke i sit hjem og dette skal tages med i den samlede vurdering. Retten til information gælder også, selvom barnet kun bor i hjemmet halvdelen af tiden eller i weekender. Det er oftest barnets forælder eller værge, der giver informationen om fodlænken, men Kriminalomsorgen har ansvaret for, at barnet modtager den³².

2.3. Rettigheder i forbindelse med besøg

Anbefaling 5: Børn skal have ret til kontinuerlig kontakt til deres indsatte forælder gennem et ugentligt besøg af min. en times varighed og min. to timers varighed, hvis barnet bor mere end 100 km. fra afsoningsstedet.

Anbefaling 6: Børn skal have ret til, sammen med deres søskende og stedsøskende, at besøge deres far, mor eller søskende samtidig, uanset antal.

Anbefaling 7: Børn skal have ret til børnevenlige besøgsfaciliteter og særligt indrettede familierum i alle lukkede og åbne fængsler og arrester.

Anbefaling 8: Politiet skal sikre, at de betjente, der overvåger besøg ifm. brev- og besøgskontrol, har viden om børns behov i sådanne situationer og kompetencer til i videst muligt omfang at kunne imødekomme disse behov, med afsæt i det enkelte barns behov.

31 UN Committee on the Rights of the Child; § 30; CRC/C/SWE/CO/6-7 Concluding observations on the combined sixth and seventh periodic reports of Sweden of 7 March 2023 re. Family environment and alternative care (arts. 5, 9–11, 18 (1)– (2), 20, 21, 25 and 27 (4)).

32 Kriminalomsorgen, *Å gi informasjon til barn om straffegjennomføring med elektronisk kontroll*, 2022, Norge

2.3.1. Oplevede udfordringer i Danmark

Interviews med børn og mødre viser, at børns adgang til besøg hos en indsat forælder i dag er præget af store vanskeligheder med at få booket besøg, lange ventetider, mangel på familievenlige besøgsfaciliteter og nogle gange også lange afstande og uensartede procedurer.

Der er generelt store udfordringer med at få booket besøg, hvilket af mange betragtes som den største enkeltstående forhindring for, at børnene kan bevare en kontinuerlig kontakt med deres fængslede far eller mor.

Der henvender sig hver uge forældre til SAVNs rådgivning, som fortæller om den svære ventetid mellem en varetægtsfængsling og det første besøg. En tid, som er særlig svær for børnene, der gør sig mange bekymringer om, hvor deres indsatte far eller mor er og hvordan han eller hun har det, og en svær tid for forældrene, som ikke kan fortælle børnene, hvornår de kan se den varetægtsfængslede igen. Det er en stor belastning på et tidspunkt, hvor de pårørende i forvejen er pressede og lever med en stor afmagtsfølelse og uvished om fremtiden.

Flertallet af de mødre, som har deltaget i denne undersøgelse, fortæller, at de har haft vanskeligt ved at komme igennem til arresthusene for at bestille tid til besøg og at det har været vanskeliggjort af at skulle ske via telefon, da det ikke har været muligt at bestille besøg online. Nogle har berettet om at sidde klar ved telefonen, når tidsbestillingen åbner, og alligevel ikke komme igennem samme dag og om, hvordan de har været nødt til at bede 4-5 familiemedlemmer om hjælp med at få ringet op for at kunne få booket bare et enkelt besøg. Besøgstilladelserne skal desuden fornys hver gang, der sker en overflytning³³, og barnet og medforælderen får ikke nødvendigvis oplyst, at den indsatte er overflyttet, inden de er mødt op til besøg. Disse forhold skaber frustration og vanskeliggør mulighederne for at få etableret en kontinuerlig kontakt mellem børnene og deres fængslede forælder, hvilket ellers er vigtigt, da det understøtter børnenes behov for forudsigelighed i kontakten med den indsatte far eller mor.

Endelig er der store udfordringer med besøgstidspunkterne, da der generelt er mangel på ledige besøgslokaler i weekenderne og senefttermiddagene/aftentimerne, blandt andet fordi besøgslokalerne ofte bliver lukket ned på hverdage efter kl.15.00 og i weekenderne på grund af personalemangel. Størst er problemerne dog i forbindelse med besøg hos varetægtsfængslede, som er underlagt brev- og besøgskontrol³⁴, da besøgene, af hensyn til politiets arbejdstider, i disse tilfælde skal ligge på hverdage og som udgangspunkt mellem kl. 9.00 og kl.15.00. I 2024 havde 68,9% af alle igangsatte varetægtsfængslinger pålæg om brev- og besøgskontrol³⁵, som kan vare i flere måneder og i nogle tilfælde flere år. Som situationen er i dag, bliver børnene sat i en situation, hvor de skal vælge mellem at holde kontakten til deres varetægtsfængslede far eller mor eller passe deres

33 Der sker løbende overflytninger af indsatte mellem arrester og fængsler, hvilket oftest skyldes pladsmangel, sikkerhed, hensyn til politikreds ift. afhøring eller interne programmer i fængslerne eller arresterne

34 Ved brev- og besøgskontrol (ofte kaldet B&B) overvåger og kontrollerer politiet den indsatte kontakt med omverdenen. Det betyder, at breve gennemlæses og at der er en betjent til stede ved besøg

35 Justitia og Advokatsamfundet, *Varetægtsfængsling - Retssikkerhed før dom*, 2025, s. 10

skolegang, ligesom de voksne, der skal følge børnene, kan have vanskeligt ved at komme i arbejdstiden. Børnene bør derfor have ret til at kunne besøge deres far eller mor uden for skoletiden (arbejdstiden) – også når den varetægtsfængslede er underlagt brev- og besøgskontrol.

For dem, der får adgang til et besøg, fortsætter udfordringerne. Minna fortæller, at hun først efter gentagne henvendelser fik lov til at tage alle tre børn med og at hun i starten *"[...] kun måtte have to børn med. Jeg kunne ikke vælge, hvem der ikke skulle med. Det var svært at forklare."*

Sofie oplevede, at besøg ikke nødvendigvis blev prioriteret efter børnenes behov: *"Det føles som om, det bare gælder om, hvem der ringer først. Det er ikke mit barn, der nødvendigvis bliver taget hensyn til. Der er andre, der også vil besøge ham."* Disse eksempler peger på, at børn hverken har forrang for andre besøgende eller sikker adgang til deres forældre.

Nærhedsprincippet, som går ud på, at den varetægtsfængslede eller dømte skal afsone så tæt på familien som muligt, opleves af mødrene at være under pres eller ligefrem ikke-eksisterende. Det viser sig ved, at de og deres børn ofte må rejse langt for at opretholde kontakten til den fængslede. Emilie, der er mor til 3 børn, forklarer det således: *"Nu har vi bil, så det tager lidt over 1,5 time hver vej. Havde vi ikke haft bil, havde det taget det dobbelte, så det kræver virkelig noget af mig, at børnene skal have samvær med deres far."* Børn fortæller, at besøget både kan være glædeligt og smertefuldt. Sara på 13 år forklarer: *"Jeg synes, det er svært at komme på besøg... men det er også dejligt. Vi er i godt humør, når vi skal ned og besøge ham, men på vej hjem i bilen er vi stille og triste."* Besøgsfaciliteterne spiller en væsentlig rolle for, hvordan børnene oplever kontakten. Trine, der er mor til Sara og Saras lillesøster på 9 år, beskriver rummet i arresten som *"[...] koldt og uinspirerende. Der var intet at tegne med."* Først i Renbæk Fængsel oplevede familien forbedring med *"[...] et børnerum med sofa og malede vægge – men det er stadig meget lille."* Samtidig peger hun på behovet for mere naturlige rammer for samvær: *"Man kan ikke bevæge sig eller trække sig. Man skal bare sidde der i fire timer og 'hygge sig'. Det bliver kunstigt."* Hun foreslår, at børn skal have ret til mere fleksible besøg, hvor man kan gå udenfor og trække luft undervejs. Det vil skabe en mere naturlig ramme for samværet: *"Det ville være fantastisk, hvis man bare en gang imellem kunne have lov til at være sammen som familie."*

Generelt må børn ikke tage f.eks. skolemateriale med ind til besøg og der kan gå flere uger, før deres indsatte forældre kan modtage tegninger og lignende, som de har med til besøg, fordi alt materiale skal kontrolleres af politiet eller fængselspersonalet - og så virker det ikke længere relevant for barnet f.eks. at tale om en tegning eller en danskopgave.

Modsat er der også eksempler fra interviewene som viser, at der indimellem tages hensyn til børnenes behov. Minna fortæller f.eks., at hendes børn har fået tegninger og materiale fra deres far i forbindelse med besøg: *"Han har tegnet for os og lavet opgaver til børnene, når vi har været på ferie."*

Tryghedsskabende elementer – små, men afgørende detaljer – kan være forskellen mellem en belastende og en god oplevelse. Trine fortæller, at hendes yngste barn på 9 år *"[...] bare gerne ville have en bamse med ind, men det måtte hun ikke."* Først i et andet fængsel fandt man en løsning: *"Nu er der et bamseskab, hvor de må tage en bamse og*

beholde den bagefter.” Samtidig fortæller de pårørende, at manglen på familiebesøgsrum forværrer forholdene markant. Minna, der er mor til 3 børn på henholdsvis 6, 9 og 14 år, fortæller: ”Han sad fem måneder i et arresthus, fordi der ikke var plads i fængslet. Nu er han i et fængsel i en lukket afdeling og der er der ikke adgang til en familieafdeling (familielejlighed, red.). Jeg forstår simpelthen ikke, hvorfor der ikke er familieafdelinger i alle fængsler. Han skal sidde der i måske 16 år.”

I begge fokusgrupper var der mødre, som gav udtryk for, at det gjorde en kæmpe, positiv forskel for deres børn, at rammerne for besøget i besøgslejlighederne var mere rummelige og gav mulighed for flere aktiviteter. Ligesom det har afgørende positiv betydning, når børnene bliver mødt af imødekommande personale og negativ betydning – når børnene bliver mødt af personale, som ikke har forståelse for børnenes situation.

“Som minimum skulle der være et børnevenligt besøgsrum. Og betjente burde ikke sige til min datter, at hun ikke må kramme sin far. Hun så sin far stå og vente og løb over til ham. Hun var 7 år gammel og fik skældud af betjenten. Hun havde ikke set sin far i lang tid.”

Hinan, mor til Amira på 7 år.

2.3.2. Eksisterende regulering

I alle fængsler og arresthuse er der udpeget 1-3 såkaldte børneansvarlige. Det er typisk fængselsbetjente, der som en del af deres øvrige arbejde har ansvar for, at der er fokus på de børn, der kommer på besøg, på besøgsrummene og på, hvordan kontakten mellem de indsatte forældre og deres børn kan bevares.

Reglerne for besøg er forskellige under henholdsvis varetægtsfængsling og afsoning. Det følger af Varetægtsbekendtgørelsen §§ 42-45, at en varetægtsarrestant kan modtage besøg i det omfang, opretholdelse af orden og sikkerhed i arresthuset tillader det. Politiet kan dog af hensyn til formålet med varetægtsfængslingen modsætte sig, at varetægtsarrestanten modtager besøg, eller forlange, at besøg finder sted under kontrol, hvilket vil sige overværet besøg (brev- og besøgskontrol). Dette hensyn skal alene træffes ud fra efterforskning, sikkerhed og trivslen for den indsatte. Varetægtsbekendtgørelsens § 41 indeholder nærmere regler om varigheden af varetægtsarrestanters besøg, og det fremgår heraf, at besøgstiden ikke må være kortere end en halv time og at længerevarende besøg skal tillades, i det omfang forholdene tillader det, under hensyntagen til f.eks. kapacitet, personaleressourcer og sikkerhed³⁶.

Reglerne for afsoneres adgang til besøg fremgår af Straffuldbyrddelseslovens §§ 51 - 54, bekendtgørelse nr. 1022 af 28. juni 2022 (besøgsbekendtgørelsen) og vejledning nr. 9735 af 28. juni 2022 (besøgsvejledningen). Udgangspunktet er, at afsonere har ret til besøg og at besøg som udgangspunkt foregår uden overværelse af personale. En afsoner har

³⁶ Den gældende regulering er beskrevet i *Rapport om bedre rammer for besøg mv. for børn af indsatte*, Arbejdsgruppe om børn af indsatte; oktober 2021 s. 14

ret til mindst ét ugentligt besøg af mindst én times varighed og så vidt muligt af to timers varighed. Herudover kan der i den enkelte institution gives besøg i videre omfang. Det fremgår af Straffuldbyrdelseslovens § 51, stk. 1. Muligheden for besøg i videre omfang vil bero på Danmarks Fængsleres skøn og vil navnlig afhænge af de praktiske muligheder herfor samt af efterspørgslen på besøg. Af bemærkningerne til Straffuldbyrdelseslovens § 53, stk. 2 (nu stk. 4), i lovforslag nr. L 145 af 8. december 1999 fremgår det, at bestemmelsen indeholder en bemyndigelse for institutionens leder til i øvrigt at fastsætte regler om besøgenes afvikling og at denne desuden vil kunne fastsætte bestemmelser om, i hvilke tidsrum der kan afvikles besøg.

Hensynet til barnets bedste, som det fremgår af FN's Børnekonventions artikel 3, opstilles ikke som et hensyn i forhold til besøg i national lovgivning eller vejledninger. Således fremgår det ingen steder, hvorvidt f.eks. tidspunkter for besøg af børn som pårørende til indsatte, i videst muligt omfang skal ske under hensyntagen til barnets skolegang eller øvrige forhold omkring barnet.

I forhold til børns adgang til besøg tegner der sig i en dansk kontekst mindst fire centrale udfordringer, som bør adresseres:

- **Børn har ingen sikret ret til kontinuerlig og stabil kontakt med deres indsatte forældre. Børnenes mulighederne for at komme på besøg begrænses af vanskeligheder med at booke besøg, lange ventetider på besøgstilladelser, manglende kapacitet i relation til besøgsrum og personalemangel, som betyder nedlukning af besøgsrum, samt den udbredte anvendelse af brev- og besøgskontrol, som kræver at der er politi til stede ifm. besøg.**
- **Der mangler et systematisk børneblik på vilkårene omkring børnebesøg. Et eksempel på dette er, at søskende fra større søskendeflokke ikke kan komme på besøg samtidig, da de fleste fængsler og arrester kun vil have 2 -3 besøgende ad gangen og i nogle tilfælde kun ét barn ad gangen ved brev- og besøgskontrol. Det betyder, at forældrene i nogle sammenhænge skal udvælge hvilket barn/hvilke børn, der kan få lov til at deltage f.eks. i en fødselsdagsfejring eller et julebesøg - og hvem der må blive hjemme. Børnene mangler også mulighed for at medbringe tryghedsskabende genstande (f.eks. bamser eller skolebøger) eller tage minder med hjem, som kan understøtte relationen mellem besøgene.**
- **De fysiske besøgsrammer varierer fra fængsel til fængsel og fra arrest til arrest. Nogle steder findes der gode udearealer og fleksible besøgsrum og besøgslejligheder, mens andre steder (primært arrester) kun har små besøgsrum (6-8 m²), hvor de besøgende er begrænset til at sidde ved et bord.**
- **Der er fortsat fængsler og arrester, hvor de besøgende børn bliver mødt af personale, der ikke har de nødvendige kompetencer til at møde dem venligt, trygt og med forståelse for deres særlige behov i en belastende situation. Det gælder både personale ansat ved Danske Fængsler og ved politiet.**

2.3.3. Praksis fra Holland, Norge og Sverige vedrørende besøg

I forhold til børns ret til besøg er regulering og praksis fra Holland, Sverige og Norge interessant fra et komparativt perspektiv. I Holland er det f.eks. praksis, at der tages hensyn til børns skolegang, så besøg ikke skal finde sted i skoletiden³⁷.

I Norge er forholdene for forældre, der er indsat, reguleret efter den norske straffuldbyrdslov, som regulerer fuldbyrdelsen af varetægtsfængsling og fængselsstraf, herunder spørgsmål om tilladelser, besøg, prøveløsladelser mv. Lovens formål er at modvirke til strafbare forhold samt sikre tilfredsstillende forhold for frihedsberøvelsen³⁸. Der er – ligesom i Danmark – lagt særlig vægt på, at det er obligatorisk for både arresthuse og fængsler, at der udpeges en børneansvarlig:

”Kriminalomsorgen skal ha funksjonen barneansvarlig ved alle enheter. De tilbarneansvarlige skal koordinere kriminalomsorgens arbeid overfor barn under 18 år som pårørende, og sikre barneperspektivet (...). Kriminalomsorgen skal legge vekt på hensynet til barnets beste. Barns rett til samvær og kontakt med sine foreldre skal særlig vektlegges. Barn har rett til å uttale seg i saker som angår dem³⁹”

I forhold til rettighedsstilgangen, så er børn af indsatte rettigheder anderledes skrevet ind i norsk lov end i dansk. Det viser sig ved, at der fastlægges et særligt princip om ”barnets ret til samvær” som et bærende princip i udmøntningen af straffen. Efter lovens § 3 og § 31 står der således, hvor særligt § 3 er central, idet besøg ses fra barnets perspektiv og ud fra barnets rettigheder:

”Barns rett til samvær med sine foreldre skal særlig vektlegges under gjennomføringen av reaksjonen⁴⁰” og ”Fengslet skal legge forholdene til rette for at besøk av barn kan gjennomføres på en skånsom måte⁴¹”

Bekendtgørelsen om straffuldbyrdselse indeholder flere uddybelser om børns rettigheder i forbindelse med frihedsberøvelse af en forælder⁴². Forskriften uddyber, at et barn har ret til samvær med indsatte og domfældte samt at børn har ret til at blive inddraget i sager, der angår dem. Dette er i overensstemmelse med forpligtelsen i FN's Børnekonventions

37 Children separated from a parent in prison; CoE Preliminary Report and ideas for Council of Europe Draft Recommendation, www.rm.coe.int/16806f4663

38 LOV-2001-05-18-21; Norsk titel: Lov om gjennomføring av straff mv. (forkortet titel: Straffegjennomføringsloven); engelsk titel: Act relating to the execution of sentences etc. (forkortet titel: The Execution of Sentences Act)

39 LOV-2001-05-18-21; Norsk titel: Lov om gjennomføring av straff mv. (forkortet titel: Straffegjennomføringsloven), § 1-3

40 Ibid, § 3

41 Ibid, § 31

42 FOR-2002-02-22-183 Forskrift om straffegjennomføring

artikel 12 om barnets ret til at blive hørt. Desuden fastslår forskriften, at der ved alle institutioner og enheder skal udpeges en børneansvarlig, som skal sikre barnets perspektiv og koordinere indsatsen over for børn som pårørende. Baggrunden for ordningens indførelse var, at det norske justitsministerium erfarede, at forvaltningens forpligtelse efter Straffegjennomføringen loven til at tage hensyn til børns ret til samvær med fængslede forældre blev administreret forskelligt fra institution til institution⁴³.

I Norge er der sat en øvre grænse på maksimalt 4 besøgende ad gangen og der ses ikke at være en dispensationsmulighed i de tilfælde, hvor den indsatte har mere end 4 børn⁴⁴. I Danmark er der variation i matriklerne imellem i forhold til hvor mange besøgende, der må komme ind ad gangen, men på hver matrikel er der et loft over antallet af besøgende. I forbindelse med seneste rapportering til FN's Børnekomité blev følgende fremhævet omkring børn af indsatte besøgt i norske fængsler:

"The Norwegian Correctional Service must ensure that, as a general rule, all prisoners are able to receive visits in prison, unless safety considerations dictate otherwise. Weight must always be afforded to children's right to access to (i.e. contact with) their parents in connection with the execution of a sentence. Prisons must make arrangements to ensure that children's visits take place in the least harmful manner possible. Children under the age of 15 can only visit prisoners accompanied by an adult, preferably their own legal guardian or other relatives⁴⁵"

Norske civilsamfundsorganisationer har kritiseret norsk praksis for mangler vedrørende adgang til telefonisk kontakt mellem børn og deres indsatte forældre, og særligt de vanskeligheder, der er i forbindelse med frihedsberøvede, der er underlagt brev- og besøgskontrol⁴⁶.

Den norske børneombudsmand har ligeledes kritiseret, at mange indsatte afsoner langt væk fra deres børns bopæl, og som følge deraf anbefalede børneombudsmanden i 2017, at der etableres et system, der økonomisk kompenserer for de rejseudgifter, som er forbundet med besøg af børn, men dette er endnu ikke sket⁴⁷. Denne mulighed eksisterer til gengæld i Danmark, som således er et foregangsland på dette område, hvor det siden Kriminalforsorgens flerårssaftale i 2015 har været muligt at få refunderet rejseudgifter for børn og en medfølgende voksen i forbindelse med besøg hos frihedsberøvede forældre.

I Sverige har civilsamfundsorganisationer på samme vis kritiseret vilkårene for børn, når

43 *Børneansvarlige i Kriminalforsorgen - fokus på de indsatte børn*, Institut for Menneskerettigheder, 2012; Lise Garkier Hendriksen, Janne Jakobsen og Peter Scharff Smith, s. 97-98

44 FOR-2002-02-22-183 Forskrift om straffegjennomføring § 3-28

45 CRC/C/NOR/7; Committee on the Rights of the Child; Seventh periodic report submitted by Norway under article 44 of the Convention; 20 August 2024 § 162

46 Ibid.

47 Barneombudets supplerende rapport til FN's barnekomité, s. 35, Barneombudet, 2017

de skal besøge indsatte forældre, og ligeledes haft fokus på transportudgifterne⁴⁸.

"Not all families have the financial means to travel. Some children do not have an adult that can or want to accompany them. Furthermore, social services are unable to cater to the children's right to contact. The responsibility falls to the child or guardian to apply for financial assistance to cover their travel costs. The decision is generally arbitrary and often results in denial. (...) Pre-trial detention, sometimes for an extensive period, together with contact restrictions, extend the period of separation between the parent and the child"⁴⁹

Der bliver således, både i Sverige og i Norge, rejst kritik af de store geografiske afstande der kan være mellem de indsatte og deres børn, og de deraf høje rejseomkostninger, samt spørgsmålet om besøgsrestriktioner ved varetægtsfængsling.

Europarådet har også forholdt sig til børn af indsatte situation, når det kommer til at opretholde relationen til den fængslede forælder, og anbefaler blandt andet, at der højst bør gå en uge, efter en forælder er indsat, til barnet får adgang til besøg. En vigtig pointe set i lyset af, at børn ofte gør sig mange bekymringer om den indsatte forælder og fantaserer om, hvad der er sket og om de ikke ses igen, indtil de får mulighed for at besøge den indsatte far eller mor. Ingen af de lande, vi har undersøgt, opfylder imidlertid denne henstilling:

"The Council of Europe recommends that children should normally be allowed to visit imprisoned parents within a week of commencement of the term of imprisonment, and thereafter on a regular basis"⁵⁰

2.4. Ret til telefon- og videoopkald

Anbefaling 9: Børn af indsatte skal have ret til minimum 20 minutters telefon- eller videoopkald om ugen med en indsat forælder, med mindre helt afgørende hensyn taler imod. Opkaldene skal kunne foregå uden for almindelig skoletid og må ikke erstatte retten til fysiske besøg.

48 Se f.eks. oversigten her: www.mfof.se/foraldraskapsstod/malgrupper-for-foraldraskapsstod/familjer-med-sarskilda-forutsattningar/frihetsberovade-foraldrar.html

49 *Report from Civil Society Organisations working with Child Rights*, s. 29, 2022

50 Recommendation CM/Rec (2018)5 of the Committee of Ministers to Member States concerning children with imprisoned parents, Article 17, s. 13-14

2.4.1. Børn og mødres oplevelser af muligheden for anden kontakt end besøg

“Nu ligger opkaldene ofte tirsdag midt på dagen, mens Mingus er i skole, så han kan ikke tale med sin far.” Celina, mor til Mingus på 8 år.

Mulighed for at bevare meningsfuld kontakt gennem telefon- og videoopkald opleves i praksis som vanskelig, da tidspunkterne for, hvornår kontakten kan finde sted, ofte er præget af manglende fleksibilitet under varetægtsfængsling og ved afsoning i et lukket fængsel. I de åbne fængsler er der gode muligheder for telefonkontakt, da den indsatte har egen telefon, som kan bruges dagligt efter arbejdstid.

Ovenstående citat af Celina illustrerer meget godt, at selv når muligheden for kontakt findes, kan den reelt være utilgængelig for barnet, fordi den kolliderer med barnets hverdag og behov. Flere mødre beskriver lignende udfordringer, hvor opkaldene ikke tager hensyn til barnets rytme, aktiviteter eller trivsel.

Derudover peger empirien på, at både børn og forældre savner mulighed for mere børnevenlige tidspunkter for opkald, der er indrettet efter, hvornår barnet er hjemme på hverdage og i weekender. Sara, der er mor til Julius på 12 år, formulerer det således: *“Man burde kunne ringe, når barnet har lyst.”* Hendes udsagn indfanger den frustration, mange af respondenterne oplever, nemlig at kontakten til den indsatte forælder er så omstændig og rigid, at den mister sin funktion som støtte og nærvær i barnets hverdag. Når barnet skal vente en uge på et kort opkald eller ikke kan tage telefonen, fordi opkaldet falder på et tidspunkt, hvor barnet ikke har mulighed for at være hjemme, så opleves muligheden for telefonisk kontakt ikke altid som et supplement til relationen, men snarere som en mulighed forbundet med mange begrænsninger og frustrationer.

Fortællingerne understreger, at børn ikke alene har behov for regelmæssig kontakt, men for kontakt på tidspunkter, hvor de faktisk kan deltage og hvor samtalen kan give dem ro, nærvær og følelsen af forbindelse til deres forælder. I dag er børn så fortrolige med kontakt via digitale enheder, så selv mindre børn vil kunne profitere af en ”videosamtale”, men video- og telefonkontakt må aldrig erstatte muligheden for fysiske besøg, kun være et supplement til besøgene.

2.4.2. Eksisterende regulering

Det følger af Straffuldbyrdelseslovens § 57, stk. 1, at en indsat, i det omfang det er praktisk muligt, har ret til at føre telefonsamtaler. Det fremgår af bemærkningerne til bestemmelsen, at dette bl.a. indebærer en mulighed for at fastsætte begrænsninger vedrørende hyppighed og længde af de indsattes telefonsamtaler under hensyn til personaleressourcer. Der nævnes ingen særlige hensyn i forhold til børn som pårørende.

En videokommunikationsløsning er ved at blive implementeret for afsonere i åbne og lukkede fængsler, i medfør af FLA-projekt 4.2a., og forventes at være fuldt implementeret i alle fængsler inden udgangen af 2026. Det vides ikke, om der til denne mulighed vil blive tilknyttet særlige rettigheder for de indsattes børn, men det ser ikke umiddelbart

sådan ud, selvom der ifølge Danmarks Fængsler er tænkt specifikt på børnene med implementeringen af denne mulighed. Muligheden for videokommunikation omfatter ikke varetægtsarrestanter.

På denne baggrund tegner der sig i Danmark tydelige udfordringer for børns muligheder for telefon- og videokontakt med en indsat forælder, som bør adresseres:

- **Der udestår en garanteret ret for børn til telefon- eller videoopkald af meningsfuld varighed, hver uge og i et tidsrum, der indeholder så megen fleksibilitet, at opkaldene kan tilpasses barnets hverdag, herunder skolegang, fritidsaktiviteter og sovetider, så barnet kan tilgå opkaldet**

2.4.3. Praksis fra Irland vedr. telefon- og videoopkald

Muligheden for videobesøg er nu tilgængelig i alle irske fængsler⁵¹ og siden juni 2026 har Irish Prison Service kørt et pilotprojekt i Dóchas fængsel, hvor de indsatte kan modtage op til to 10-minutters opkald i sin celle om dagen fra pårørende, der er registrerede på den indsattes telefonliste⁵². Fra et børneretsperspektiv betyder det, at barnet selv kan bestemme, hvornår det vil tale med sin indsatte mor eller far, i stedet for at skulle sidde hjemme og vente på et opkald – måske endda på bekostning af fritidsaktiviteter eller samvær med venner. Kontakten med den indsatte forælder bliver dermed på børnenes præmisser. Dette er i god overensstemmelse med anbefalingerne fra Europarådet, der siger:

“When feasible, children should be authorised to initiate telephone communications with their imprisoned parents.”⁵³

2.5. Ret til undtagelse fra brev- og besøgskontrol

Anbefaling 10: Børn skal have ret til at blive undtaget, hvis deres far eller mor er underlagt brev- og besøgskontrol, med mindre helt særlige forhold taler imod.

51 www.irishprisons.ie/receive-family-video-visit/

52 www.irishprisons.ie/prisoner-inbound-phone-system/

53 Europarådets Ministerkomité (2018), Recommendation CM/Rec(2018)5 concerning children with imprisoned parents

2.5.1. Oplevede udfordringer i Danmark

Interviews med børn og mødre viser, at brev- og besøgskontrol i praksis ofte rammer børn af indsatte hårdere end det umiddelbart virker nødvendigt. Det gælder særligt, når kontrol forstås som et forbud mod nogen som helst fysisk kontakt under besøg og som en tæt overvågning af samvær, der gør det svært at være samlet som familie. Sara beskriver, hvordan det opleves for hende og sønnen Julius: *”Jeg synes, det er ubehageligt, og det kan jeg også mærke på min søn - at det er ubehageligt for ham, at der sidder en og kigger på os, mens vi taler. Og så får vi at vide, at de ikke må røre hinanden. Det er helt unaturligt.”*

Der er blandt mødre i begge fokusgrupper enighed om, at forbuddet mod fysisk kontakt mellem barn og indsat forælder ikke kun sætter sig som det konkrete forbud, men som en stemning, der gør det svært at være tæt og fortrolig. Når et barn oplever, at hver bevægelse og hvert ord potentielt vurderes, bliver besøget ikke et frirum, men en situation, der kan føles skamfuld, usikker og styret af voksne, som ikke har barnets relationelle behov for øje. Betjentenes måder at varetage kontrollen på varierer en del og det kan skabe usikkerhed i familierne. Annika, der er mor til to børn, hvis far har siddet varetægtsfængslet længe, men som nu afsoner i fængsel, siger: *”Det føles som et lotterispil; det ene besøg, så er det okay at kramme, det næste er det ikke - og så er det okay igen.”*

På tværs af interviews med mødre til børn af indsatte var der enighed om, at der er meget store forskelle i vilkårene for børns adgang til besøg under varetægtsfængsling, afhængigt af hvor i landet den varetægtsfængslede sidder. Ligesom der var stor enighed om, at håndhævelsen af brev- og besøgskontrol er meget afhængig af hvilken betjent, der er på arbejde den pågældende dag.

I 2024 nåede, som nævnt tidligere, andelen af varetægtsfængslinger med brev- og besøgskontrol op på 68,9%⁵⁴. Dette, kombineret med, at et stigende antal varetægtsfængslede sidder varetægtsfængslet i mere end 6 måneder, og nogen i flere år, gør det særligt vigtigt at få undersøgt, om børnene kan gives den rettighed, at der hver gang en varetægtsfængslet far eller mor får et pålæg om brev- og besøgskontrol, skal tages stilling til om børnene kan undtages og skriftligt argumenteres for, hvorfor de ikke kan – i de tilfælde, hvor de fortsat vil være omfattet af pålægget.

2.5.2. Eksisterende regulering

I Danmark reguleres brev- og besøgskontrol for varetægtsarrestanter primært via Retsplejeloven §§ 771-772. Efter § 771 kan politiet af hensyn til orden, sikkerhed eller efterforskningsbehov modsætte sig besøg eller kræve, at besøg foregår under overvågning af politiet. Ifølge § 772 har arrestanten som udgangspunkt ret til at sende og modtage breve, men politiet kan, hvis arrestanten er pålagt besøgs- og brevkontrol, gennemse brevene før afsendelse og modtagelse, ligesom politiet kan tilbageholde breve, hvis indholdet vurderes at kunne skade efterforskningen eller arresthusets sikkerhed. I praksis betyder det, at både besøg og korrespondance kan underlægges kontrol og at adgang for familie, venner eller andre besøgende kan blive afvist eller – hvad der er det almindeligste

54 Institut for Menneskerettigheder, *Fængsler og frihedsberøvelse – Nøgletal 2024*

- kun tilladt under opsyn.

Som ligeledes nævnt tidligere, giver det familierne store problemer, at besøg med brev- og besøgskontrol som udgangspunkt ligger i skoletiden og når de voksne er på arbejde, men politiet skal efter anmodning overveje, om det er muligt at imødekomme ønsker om besøg af mindreårige børn i aftentimerne eller i weekenden. Såfremt det kan ske inden for rammerne af politikredsens planlægning og opgaveløsning i øvrigt. Det gør sig særligt gældende, når der er tale om varetægtsfængslinger af en måneds varighed eller mere⁵⁵.

Der er dog allerede lovhjemmel til at fritage børn fra brev- og besøgskontrol. Ifølge Justitsministeriets Cirkulære nr. 9497 af 1/7 2024 skal Anklagemyndigheden nemlig i vurderingen af, om en arrestant bør underlægges brev- og besøgskontrol, samtidig tage stilling til, om denne kontrol også skal omfatte den nærmeste familie, herunder særligt mindreårige børn. Det er dog SAVNs erfaring, at det kun sjældent sker i praksis.

På denne baggrund tegner der sig to tydelige udfordringer for børn, når deres varetægtsfængslede forælder er underlagt brev- og besøgskontrol, som bør adresseres:

- **Børn mangler børn ret til, som udgangspunkt, at være undtaget, når en forælder er underlagt brev- og besøgskontrol, med mindre helt særlige forhold taler imod. En sådan undtagelse vil betyde, at børnene vil kunne komme på besøg og tale i telefon med deres varetægtsfængslede far eller mor på mere fleksible tidspunkter og under tryggere rammer, uden politiets tilstedeværelse og evt. indblanding**
- **I de situationer, hvor børnene ikke kan blive undtaget for brev- og besøgskontrol, skal de mødes af politi- og fængselspersonale med børnefaglige kompetencer, der kan gennemføre de kontrollerede besøg på en måde, der respekterer og understøtter børnenes behov**

2.6. Ligebehandling af biologiske børn og stedbørn

Anbefaling 11: Stedbørn, som er samboende med en anholdt eller indsat eller har været samboende med den anholdte eller indsatte og fortsat har en tæt kontakt, skal nyde samme rettigheder som biologiske børn af en indsat.

2.6.1. Oplevede udfordringer i Danmark

“Mine søskende er jo hans rigtige børn, så de fik lov til at komme derind ret hurtigt. Men jeg måtte ikke komme med, fordi jeg ikke var et biologisk barn [...]. Det var noget møg. Det var ubehageligt at blive dunket i ryggen på den måde. For det første tager I ham bare fra mig – og nu må jeg heller ikke se ham.” (Camilla 14 år).

Flere af de mødre, der bidrager med deres oplevelser til nærværende rapport, fortæller, at nogle arrester og fængsler ret hurtigt tillader besøg af stedbørn til den indsatte, mens det på andre matrikler kan være næsten umuligt at få stedbørn med ind til besøg. Oplevelsen af, at stedbørn forskelsbehandles, opfattes som usaglig og vilkårlig for de børn og mødre, vi har talt med. Det kan være særligt belastende, når der er tale om langvarige varetægtsfængslinger og fængselsstraffe og når den indsatte stedforælder bliver flyttet rundt og mødre skal starte forfra med at søge om besøgsadgang for stedbørn, fordi personalet i arresthusene og fængslerne hver gang skal overbevises om, at de er nærtstående og dermed skal have godkendt deres besøgstilladelse. Andre mødre fortæller, at de har oplevet, at niecer og nevøer nogle gange vurderes til at være nærtstående og andre gange ikke, hvilket også kan afstedkomme meget ubehagelige situationer, når børnene bliver afvist i forbindelse med besøg – men at det modsat også kan være meget betydningsfuldt, både for børnene og den indsatte, når de får lov til at komme med ind.

Camilla på 14 år fortæller: *“Jeg har fem søskende - ingen af dem er helsøskende, de er halvsøskende alle sammen, enten halvt med min mor eller halvt med min far. Min papfar er ham, jeg kender, sådan, er sammen med.”* Hun oplevede det som dybt uretfærdigt, at hendes søskende måtte besøge papfaren og hun ikke måtte. En væsentlig udfordring, som Camilla beskrev, handler om, at hendes biologiske far – som hun ikke har kontakt med – skal give samtykke hver gang, hun skal besøge sin papfar i fængslet: *“Det er stadig min far, der skal ind og skrive under på det først. Der skal mange tilladelser til først. Og det er mig, der ikke er den rigtige – hvorfor skal det hedde sådan?”* Hun forklarer, at hendes mor må bruge tid og kræfter på at håndtere tilladelser og korrespondance mellem fængslet og hendes biologiske far: *“Det gør det lidt besværligt for min mor, som i forvejen har rigeligt at se til.”* Hun tilføjer: *“Selvfølgelig ser de [hendes halvsøskende] stadig min papfar meget mere end jeg gør. Det føles bare forkert. Jeg vil jo også gerne se ham.”*

Trine fortæller, at hendes børn var blevet sidestillet med den indsattes biologiske børn selv om de er stedbørn til den indsatte, men at det var noget, hun skulle kæmpe hårdt for: *“De er en del af hans liv og fængslet har anerkendt dem som hans børn, (...) det er nok, fordi jeg kender paragrafferne fra mit eget arbejde, at jeg ikke fandt mig i noget...det skete ikke af sig selv.”*

2.6.2. Eksisterende regulering

Danmarks Fængsler skelner mellem besøg af nærtstående og ikke-nærtstående personer. De gældende regler indebærer ikke, at stedbørn som gruppe er udelukket fra at besøge en indsat alene på grund af manglende biologisk tilknytning. Derimod siger Besøgsvejledningen, at ansøgninger om besøg af børn – dvs. personer under 18 år – så

vidt muligt bør imødekommes, hvis barnet er nærtstående til den indsatte. For andre børn bør besøg som udgangspunkt ikke tillades, medmindre relationen mellem barnet og den indsatte har særlig vægt for barnet. I vurderingen af, om andre børn må komme på besøg, bør det blandt andet indgå, om relationen stammer fra tiden før indsættelsen⁵⁶.

De oplevede udfordringer med manglende besøgstilladelse til stedbørn peger dermed på et problem i **anvendelsen af reglerne i praksis** snarere end på, at stedbørn efter de gældende regler generelt er afskåret fra besøg. Familiernes oplevelser rejser spørgsmål om, hvorvidt vurderingen af stedbørns faktiske relation til den indsatte foretages tilstrækkeligt ensartet og forudsigeligt på tværs af institutionerne.

Det er altså muligt for stedbørn at besøge en indsat stedfar eller stedmor, hvis den indsatte har haft en forældrelignende relation til barnet før afsoningen. Tidligere omtalte arbejdsgruppe, der beskæftigede sig med advokaters og pårørendes adgang til indsatte, anbefaler, at det tydeliggøres i styrelsens tjekliste for besøg, at der skal foretages en konkret vurdering, hvis en besøgsanmodning også omhandler et eller flere stedbørn⁵⁷. Så stedbørn ikke afvises på det manglende biologiske tilhørsforhold, således som det ofte forekommer i dag.

Ligeledes bør der hver gang tages stilling til om f.eks. niecer og nevøer – eller andre nærtstående børn - kan få lov til at komme med på besøg, hvis familien ønsker det. Giver der afslag, bør det begrundes skriftligt, ligesom det bør fremgå, om afslaget er midlertidigt eller permanent. I forbindelse med de lange domme kan det være børnenes eneste mulighed for at få en relation til deres indsatte familiemedlem (f.eks. en onkel), men også i forbindelse med korte domme kan det være meget vigtigt for børnene at komme på besøg. Især hvis de har haft en tæt relation til den indsatte før indsættelsen, da de ellers vil blive ladt alene med savnet, følelsen af ikke at have været vigtig for den indsatte og bekymringerne, som vi ved mange børn gør sig i forlængelse af en fængsling.

I forhold til samtykke fra biologisk forælder, når et stedbarn ønsker at besøge en nær relation i et fængsel, er der en vigtig juridisk sondring. Efter gældende regler er det ikke biologisk forældreskab i sig selv, der er afgørende for kravet om samtykke, men derimod samtykke fra forældremyndighedens indehaver. Hvis forældrene har fælles forældremyndighed, skal det i det enkelte tilfælde overvejes, om der skal indhentes samtykke fra begge forældre⁵⁸. Kravet om samtykke fra forældremyndighedens indehaver kan imidlertid opleves som en væsentlig barriere for kontakten mellem et barn og en indsat stedforælder. Det kan f.eks. være tilfældet i situationer, hvor en forældremyndighedsindehaver ikke eller kun i begrænset omfang har kontakt med barnet. Her bør der derfor være særlig opmærksomhed på barnets relation til den indsatte og på barnets bedste i behandlingen af disse sager.

56 Vejledning om adgang til besøg m.v. til indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i Kriminalforsorgens institutioner (besøgsvejledningen), pkt. 20, om besøg af børn. Tilsvarende principper fremgår af Varetægtsvejledningen, pkt. 142

57 Direktoratet for Kriminalforsorgen (nu Styrelsen for Danmarks Fængsler), 2024, *Anbefalinger fra arbejdsgruppen om advokaters og pårørendes besøg i Kriminalforsorgens institutioner*, s. 56

58 Bekendtgørelse om adgangen til besøg m.v. til indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (Besøgsbekendtgørelsen), § 15, stk. 1-2 samt Bekendtgørelse om ophold i varetægt (Varetægtsbekendtgørelsen), § 53, stk. 1-2

På baggrund af ovenstående fremstår tre centrale udfordringer for børn af indsatte uden et biologisk eller juridisk bånd til en indsat:

- For det første opleves der i praksis en uensartet vurdering af stedbørns relation til indsatte, selvom gældende regler giver mulighed for, at barnets faktiske relation til den indsatte indgår i vurderingen af en ansøgning om besøg.
- For det andet kan kravet om samtykke fra forældremyndighedens indehaver udgøre en barriere for kontakten mellem et barn og en indsat stedforælder, eksempelvis i situationer, hvor en forældremyndighedsindehaver ikke eller kun i begrænset omfang har kontakt med barnet.
- For det tredje kan der i praksis opstå uklarhed om besøgsadgangen for andre børn med en tæt relation til den indsatte, eksempelvis niecer og nevøer. Der bør derfor være en tydelig og ensartet praksis, hvor der foretages en konkret vurdering af barnets faktiske relation til den indsatte.

2.7. Ret til ledsagelse til besøg, hvis barnet er under 15 år

Anbefaling 12: Børn af indsatte skal have ret til få stillet en voksen ledsager til rådighed ved gennemførelse af besøg, hvis ikke der er voksne i barnets nærmeste omgangskreds, som kan varetage denne opgave.

2.7.1. Oplevede udfordringer i Danmark

“Mit drømmescenarie er, at der var en kontaktperson, som kunne tage samvær [i stedet for Celina selv eller farmoren, som Celina ikke stoler på] og være genkendelig for mit barn.”
Celina, mor til Mingus på 8 år.

Børn af skilte forældre, som har en konfliktfyldt relation, er ofte ekstra i klemme, hvis den ene forælder er indsat. Hverdagen er i forvejen præget af usikkerhed og manglende tillid mellem de voksne og når så den ene forælder bliver frihedsberøvet, så viser der sig ofte store vanskeligheder i forhold til børnenes mulighed for at komme på besøg. Celina, der er mor til Mingus på 8 år, understreger, at hun kunne ønske sig, at børn så vidt muligt kunne have en fast kontaktperson i de fængsler og arrester, hvor de kommer på besøg, som kunne bistå dem under besøgene. Så forældrene kun skulle bringe børnene frem til arresten eller fængslet, men at der herfra ville være en anden voksen, som kunne følges med barnet ind til besøg.

Annika er mor til to børn på 4 og 10 år, som sjældent ser deres far, fordi konfliktniveauet mellem forældrene er højt: *“Det værste for mine børn er ikke selve besøget – det er al*

usikkerheden før og efter. De ved aldrig, om vi nu bliver uvenner igen, og stemningen mellem os er trykket. Hvis der var en neutral person, de kendte, ville det gøre hele forskellen.” Annika fortæller, at efter hendes ekskærester fik sin dom, er det mest andre, der følger hendes døtre, men at det er skamfuldt at skulle spørge om hjælp fra sin familie hver gang.

På tværs af fortællingerne står det klart, at børn hvis forældre er skilt, og særligt børn i højkonfliktskilsmissesfamilier, ofte kommer til at lide under de voksnes konflikter i forbindelse med planlægningen og gennemførelsen af besøg. Fraværet af en neutral tryk voksen efterlader børnene i en situation, hvor de både skal navigere i savnet af deres indsatte forældre, de praktiske udfordringer med at bestille tid og arrangere transport og et følelsesmæssigt pres, de ikke selv har indflydelse på, fordi besøget er præget af vanskeligheder mellem deres forældre. En fast neutral ledsager kan ikke løse konflikterne mellem forældrene, men kan give barnet stabilitet i forhold til, at besøgene bliver gennemført, og et rum fri for de spændinger, der præger relationen mellem forældrene.

Helt særlige forhold gør sig gældende for anbragte børn, men som beskrevet indledningsvist, er der i forbindelse med denne undersøgelse ikke interviewet børn med anbringelsesbaggrund, og vi kan derfor ikke uddybe nærmere, hvordan situationen opleves for dem. Dog ved vi, fra en undersøgelse fra 1999⁵⁹, at anbragte børn af indsatte dengang gav udtryk for, at der ikke var nogen, der hjalp dem med at holde kontakten til deres indsatte forældre. Ligesom vi ved fra de få anbragte børn, der har kontaktet SAVN inden for de senere år, at det også i dag er et problem for de anbragte børn at få nogen til at følge dem til besøg hos deres fængslede far eller mor.

Kommunerne bør derfor sikre, at børn af indsatte, der samtidig har forældre i højkonfliktskilsmisses eller er anbragt, har ret til en uafhængig voksen, som kan støtte dem gennem besøg.

2.7.2. Eksisterende regulering

Forældreansvarsloven fastsætter reglerne for børns forhold til deres forældre, herunder forældremyndighed og samvær⁶⁰. Udgangspunktet er, at kontakten mellem børn og deres indsatte forældre skal understøttes, med mindre det ikke er til barnets bedste. Denne regel blev indført i 2019 for at tydeliggøre, at hensynet til barnets beskyttelse og trivsel skal veje tungest.

Efter Barnets Lov § 32, stk. 1, nr. 3 kan kommunen tilbyde støtte i form af en fast kontaktperson til barnet/den unge eller hele familien. Ved en fast kontaktperson for barnet/den unge forstås en indsatstype, der kan spænde fra en begrænset til en omfattende funktion, hvor kontaktpersonen kan yde vejledning og støtte i forhold til hele barnets/den unges livssituation⁶¹. Denne kontaktperson kan potentielt også støtte barnet i en situation med en indsat forælder. Støtte skal altid iværksættes med henblik på at sikre barnets eller den

59 Else Christensen, *Forældre i fængsel - en undersøgelse af børns og forældres erfaringer*, VIVE, 1999

60 LBK nr. 1768 af 30/11/2020; Bekendtgørelse af Forældreansvarsloven

61 VEJ nr 9480 af 27/06/2024, *Vejledning om støttende indsatser til børn og deres familier efter Barnets Lov* (Delvejledning 3 af 6 til Barnets lov)

unges bedste, jf. formålsbestemmelsen i barnets lovs § 2.

Med afsæt i ovenstående lovgivning har kommunerne allerede en forpligtelse til at hjælpe børn med at bevare kontakten til deres indsatte forældre, hvis det er til barnets bedste, og har mulighed for at imødekomme denne forpligtelse ved at tildele barnet en kontaktperson.

Med afsæt i ovenstående er der særligt to problemstillinger, som bliver tydelige i forhold til børns som mangler voksne der kan ledsage dem til besøg:

- **Børn i højkonfliktskilsmissesfamilier kan blive udsat for et voldsomt følelsesmæssigt pres eller få vanskeligt ved at bevare kontakten til den indsatte far eller mor, hvis den eneste, der kan følge dem til besøg, er den anden forælder – selvom denne har en meget konfliktfyldt relation til den indsatte.**
- **Børn, som er anbragt, kan have overordentligt vanskeligt ved at få tildelt de besøg, som de har behov for – og burde have ret til - for at kunne bevare kontakten til den indsatte og helt grundlæggende, for at kunne trives og have det godt følelsesmæssigt.**

3. NÆSTE SKRIDT

Rapportens fund viser, at børn af indsatte fortsat befinder sig i et retligt og institutionelt tomrum, hvor de mangler konkret beskyttelse og rettigheder. Deres vilkår afhænger af lokale løsninger, Danmarks Fængsler, politiets og kommunale ressourcer og voksnes individuelle initiativer. Rapporten præsenterer god praksis fra andre lande og foreslår gennem konkrete anbefalinger, at børn gives selvstændige og nationalt beskyttede rettigheder, der gælder i forbindelse med, at deres forælder anholdes eller tilbageholdes af staten. Og derved, at barnets bedste bliver styrende for myndigheders forvaltning og praksis. Samtidig peger fundene på flere strukturelle forhold, der kræver yderligere undersøgelse og politisk opmærksomhed.

For det første er der brug for viden om omfanget og karakteren af anholdelser, hvor der er børn, der overværer en forælders eller søskendes anholdelse. I dag eksisterer ingen nationale opgørelser over, hvor mange børn i Danmark der hvert år er til stede, når et nærtstående familiemedlem anholdes. Datamangel gør det svært at vurdere omfanget af problematikken og at udvikle rettighedsbaserede løsninger, der reelt svarer til børnenes behov. En opgørelse er nødvendig for, at Justitsministeriet og Socialministeriet kan etablere koordinerede minimumsstandards på tværs af politikredsene, Danmarks Fængsler og kommunerne.

For det andet bør det undersøges, hvordan hensynet til barnets bedste og børns rettigheder i hhv. anholdelsessituation og i forbindelse med varetægt og afsoning kan indarbejdes i politiets såvel som Danmarks Fængsler grunduddannelse og efter- og videreuddannelser. Rapporten dokumenterer gentagne eksempler på, at børn – ved anholdelser, under besøg eller i kontakten med personale i arresthuse og fængsler – ikke mødes i øjenhøjde eller på måder, der tager højde for deres alder, modenhed og sårbarhed. En målrettet uddannelsesindsats bør forankres hos de ansvarlige myndigheder: Politiets grunduddannelse samt politiets efter- og videreuddannelser under Justitsministeriets Politikontor og Danmarks Fængsler uddannelsesinstitutioner for fængselsbetjente[JN16.1]. Indsatserne skal sikre, at personale, som møder børn i deres arbejde, har de nødvendige kompetencer til at vurdere barnets tarv, kommunikere børnevenligt og handle i overensstemmelse med internationale børnerettighedsstandards.

For det tredje bør Danmark – i tråd med internationale anbefalinger – undersøge, hvordan domstolenes beslutninger om varetægtsfængsling, brev- og besøgskontrol samt brug af fodlænke (som alternativ til afsoning og varetægtsfængsling) systematisk kan inddrage hensynet til barnets bedste. I dag er det ikke obligatorisk på baggrund af national lovgivning, at hensynet til barnets bedste indgår i vurderingen, selvom konsekvenserne for barnet kan være vidtrækkende, både følelsesmæssigt, socialt og økonomisk. Interviewmaterialet viser, at børn ofte rammes hårdt af kontaktabrydelser, restriktioner eller afsoning langt fra hjemmet, uden at deres perspektiv eller behov indgår i den strafferetlige beslutning. I et moderne rettighedsperspektiv bør dommere – med afsæt i Barnets Lov og Børnekonventionen – forpligtes til at tage stilling til, hvordan barnets relation til den indsatte bedst beskyttes, herunder gennem alternativer til frihedsberøvelse, når det er foreneligt med retsplejen.

For det fjerde bør de regler og procedurer (nedskrevne eller bare overleveret via kulturen), som i dag anvendes ved politiet og Danmarks Fængsler, gennemgås og ensrettes, så vilkårene bliver ens i alle arrester og i alle fængsler. Det vil give gennemsigtighed og forudsigelighed for børnene og dermed være tryghedsskabende og fjerne oplevelsen af vilkårlighed, når stedbørn og andre nærtstående børn f.eks. afvises i forbindelse med besøg eller når en søskendeflok i den ene arrest har mulighed for at komme på besøg sammen, men i en anden arrest bliver afvist, hvis de er mere end to børn.

For det femte bør der findes en løsning på børnenes mulighed for at blive ledsaget til besøg af en neutral person, hvis deres mor og far har en konfliktfyldt relation.

For det sjette bør vilkår for børn med anbringelseserfaring, som har forældre i varetægt eller under afsoning, undersøges. Rapportens empiriske grundlag dækker ikke vilkår for børn i plejefamilier eller som bor på børne- og ungehjem og som ønsker at have samvær og kontakt med en indsat forælder. I vores deskstudie af god praksis i andre lande er vi heller ikke stødt på en særlig opmærksomhed på denne børnegruppe, på trods af, at en eventuel ret til en ledsager og f.eks. støtte til kontaktbevarende samvær også gælder denne gruppe. Ansvar er i dag uklart placeret mellem kommuner og institutioner/plejefamilier. En særskilt gennemgang af, hvordan børn og unge med anbringelseserfaring sikres ret til kontakt til en indsat forælder, når barnet ønsker det, er nødvendig for at undgå, at denne gruppe falder yderligere mellem ressortområder.

Samlet set peger rapporten på, at arbejdet med at fremme rettigheder for børn af indsatte ikke afsluttes med denne rapportens anbefalinger, men derimod åbner for en bredere drøftelse af børn som pårørende til indsatte. Rapportens forslag til næste skridt lægger op til mere præcist data, styrket regulering, målrettet faglig opkvalificering og en tydeligere forankring af børns rettigheder på tværs af sektorer. Med rapportens anbefalinger peger vi på behovet for, at Danmark bevæger sig mod et samfund, hvor børn af indsatte ikke længere overses i anholdelsessituationen og i strafudmålingen, men behandles som en gruppe udsatte borgere, der har ret til særlig beskyttelse og selvstændige rettigheder.

LITTERATUR

Analyse & Tal, (2026), *Børn med fængslet familie*, rapport udarbejdet for SAVN

Barneombudet, Norge, (2017), *Barneombudets supplerende rapport til FNs barnekomité*

Barnets Lov, Danmark. Lovbekendtgørelse nr. 721 af 30/06/2023

Bekendtgørelse af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder

Bekendtgørelse om adgangen til besøg m.v. til indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (Besøgsbekendtgørelsen)

Children separated from a parent in prison; CoE Preliminary Report and ideas for Council of Europe Draft Recommendation, www.rm.coe.int/16806f4663

CRC/C/NOR/7, (2024), Committee on the Rights of the Child, *Seventh periodic report submitted by Norway under article 44 of the Convention*

Else Christensen, (1999), *Forældre i fængsel - en undersøgelse af børns og forældres erfaringer*, VIVE

Europarådets Ministerkomité (2018), *Recommendation CM/Rec(2018)5 concerning children with imprisoned parents*

EU's Charter om Grundlæggende Rettigheder, EUT C 326 af 26.10.2012, artikel 7 og 24

Forældreansvarsloven (lovbekendtgørelse), Danmark. LBK nr. 1768 af 30/11/2020

FN's Komité for barnets rettigheder (2023), Afsluttende bemærkninger til Sveriges periodiske rapport

Justis- og Beredskapsdepartementet, Norge (2024), *Lovforarbejder til ændring af politiloven*

Justitia og Advokatsamfundet, (2025), *Varetægtsfængsling - Retssikkerhed før dom*

Justitsministeriet, (2025), *Aftale om strafreform og kriminalforsorgens økonomi 2026-2030*

Justitsministeriet, CIR1H nr 9497 af 01/07/2024

Kriminalforsorgen, (2024), *Anbefalinger om adgang til og vilkår under besøg i fængsler*

Kriminalomsorgen, Norge (2022), *Å gi informasjon til barn om straffegjennomføring med elektronisk kontroll*

Lise Garkier Hendriksen, Janne Jakobsen og Peter Scharff Smith, (2012), *Børneansvarlige i Kriminalforsorgen - fokus på de indsatte børn*, Institut for Menneskerettigheder

LOV-2001-05-18-21, *Lov om gjennomføring av straff mv.* (forkortet titel: Straffegjennomføringsloven), Norge

Maktmiddelutvalget, Norge (2022), *Politiets bruk af maktmidler*, Rapport fra ekspertutvalget som ble oppnevnt av Justis- og beredskapsdepartementet
Politidirektoratet, Norge (2022), *Politiet møter med barn – Nasjonale retningslinjer*

Politielloven, Norge, LOV-1995-08-04-53

Rapport om bedre rammer for besøg mv. for børn af indsatte, (2021), Arbejdsgruppe om børn af indsatte

Report from Civil Society Organisations working with Child Rights, (2022), Sverige

Retsplejeloven, Danmark. LBK nr. 1284 af 14/11/2028

Riksrevisionen, Sverige (2024), *Kritik af mangelfuld implementering af Børnekonventionen*

Sosiologisk Poliklinikk, Norge (2022), På oppdrag fra For Fangers Pårørende (FFP), *Pårørendes opplevelser av pågripelse og varetekt*

Statens Serum Institut, (2018), *ADHD ligger i vores gener*, tilgjengelig her: www.ssi.dk/aktuelt/nyheder/2018/adhd-ligger-i-vores-gener

Straffuldbyrdelsesloven, Danmark LBK nr. 1333 af 09/12/2019

Varetægtsbekendtgørelsen, Danmark BEK nr. 107 af 30/01/2019

Vejledning om støttende indsatser til børn og deres familier efter barnets lov (Delvejledning 3 af 6 til barnets lov), Danmark. VEJ nr. 9480 af 27/06/2024

VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, (2023), *Børn af forældre med udfordringer*

VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, (2016), *Børn af fængslede forældre – vilkår og konsekvenser*

VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, (2016), *Indsat far, udsat barn?*

VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, (2017), *Resocialisering af indsatte og tilsynsklienter med pmærksomhedsforstyrrelse – Viden og anbefalinger*

BILAG 1

Registrerede rådgivninger i SAVN 2022-2024:

2022	2023	2024
582	441	739

Typer af rådgivninger i de 739 henvendelser i 2024:

Rådgivningsart	
Børnefamiliefaglig rådgivning	628
Juridisk/økonomisk/socialfaglig/Kriminalforsorgen	182

OBS: En rådgivning kan godt dække flere kategorier og derfor overstiger de kategoriserede tal det totale antal henvendelser

Børn af arresterede og indsatte betragtes i juridisk og praktisk forstand i meget vidtgående omfang fortsat som et appendiks til deres forældres rettigheder.

Deres vilkår og rettigheder vurderes gennem forældrenes situation, frem for at blive anerkendt på egne præmisser. Det betyder, at børn af arresterede og indsatte er en børnegruppe, som i dag i meget vidtgående omfang overses ved børns møde med politiet, arresthuse og fængsler, såvel som ved domstolene.